

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
CIVILINĖS JUSTICIJOS INSTITUTAS

ŽYGIMANTAS LEŠKYS
CIVILINĖS TEISĖS STUDIJŲ PROGRAMA

**SUTARČIŲ AIŠKINIMO PRINCIPAI PAGAL TARPTAUTINIŲ KODIFIKACIJŲ
(UNIDROIT, PECL IR DCFR) NUOSTATAS BEI LIETUVOS ĮSTATYMUS IR TEISMŲ
PRAKTIKĄ**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
Dr. Algirdas Matkevičius

Vilnius, 2013

Turinys

Įvadas.....	3
1. SUTARČIŲ AIŠKINIMO SAMPRATA.....	6
2. SUTARČIŲ AIŠKINIMO PRINCIPAI IR JŲ REIŠMĖ.....	9
3. LIETUVOS TEISĖJE ĮTVIRTINTI SUTARČIŲ AIŠKINIMO PRINCIPAI TARPTAUTINIŲ KODIFIKACIJŲ KONTEKSTE.....	11
3.1. Sąžiningumo (bona fides) principas.....	11
3.2. Subjektyvusis sutarčių aiškinimo principas.....	15
3.3. Objektyvusis sutarties aiškinimo principas.....	21
3.4. Sisteminio sutarties aiškinimo principas.....	25
3.5. Sutarties tikslo principas.....	29
3.6. Reikšmingų aplinkybių principas.....	30
3.7. Contra Proferentem principas.....	37
3.8. Kalbų neatitikimų principas.....	41
3.9. Sutarties spragų užpildymo principas.....	43
Išvados.....	50
Literatūros sąrašas.....	52
Santrauka.....	57
Summary.....	58

Įvadas

Temos aktualumas. Magistro baigiamajame darbe nagrinėjama tema yra aktuali tiek teoriniu, tiek praktiniu požiūriais. Nekvestionuojama, kad sutartys šiuolaikinėje visuomenėje įgauna vis didesnę reikšmę. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinta asmens ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva suteikia asmenims galimybę asmenims imtis ūkinės veiklos bei reguliuoti savo santykius tarpusavio susitarimais. Konstitucinis teismas, aiškindamas ūkinės veiklos laisvės ir iniciatyvos sąvoką yra pažymėjęs, kad ši sąvoka apima teisę laisvai pasirinkti verslą, teisę laisvai sudarinėti sutartis, sąžiningos konkurencijos laisvę, ūkinės veiklos subjektų lygiateisiškumą. Asmens ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva – tai teisinių galimybių visuma, sudaranti prielaidas asmeniui savarankiškai priimti jo ūkinei veiklai reikalingus sprendimus¹. Atkreiptinas dėmesys, kad ūkinės veiklos laisvės principas atsispindi ir Lietuvos Respublikos Civiliniame kodekse (toliau – LR CK) 1.2 str., kuriame teigiama, kad civiliniai santykiai reglamentuojami, be kita ko, remiantis sutarties laisvės principu. Paminėtina, kad LR CK 6.189 str. 1 d. nustato, kad teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis šalims turi įstatymo galią. Kitaip tariant, Lietuvos teisė suteikia asmenims galimybę patiems reguliuoti civilinius tarpusavio santykius sudarant sutartis bei nuspręsti kokias sutartis sudaryti bei kokias sąlygas jose įtvirtinti.

Sutartis yra vienas iš dažniausiai sutinkamų prievolių atsiradimo pagrindų komerciniuose santykiuose. Šalys sutartyse susitaria dėl teisių, pareigų bei atsakomybės viena kitai. Taigi, kiekviena sutarties sąlyga tampa labai svarbi sutarties šalims. Tačiau ne visais atvejais analizuojant sutartį galima lengvai suprasti jos turinį. Ne retai sutartyse dėl įvairių objektyvių bei subjektyvių priežasčių sutarčių sąlygos yra formuluojamos nepakankamai aiškiai, neaptariamoms visoms galimos kilti situacijos vykdant, keičiant ar nutraukiant sutartis. Taip pat sutinkama atvejų, kai sąvokos, vartojamos sutartyse, būna nevienareikšmės, dviprasmiškos. Kitaip tariant, sudaromos sutartys dažnai būna neužbaigtos (angl. *incomplete*). Sutartį galima laikyti neužbaigta, kai tenkinama bent viena iš šių sąlygų:

1) sutartyje nėra aptartos šalių teisės ir pareigos visose su sutarties vykdymu susijusiose situacijose;

2) sutartis nenurodo kaip turėtų būti paskirstoma tam tikra iš sutarties gauta nauda.²

---

¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1996 m. balandžio 18 d. nutarimas „Dėl komercinių bankų įstatymo“// Valstybės žinios, 1996-04-24, Nr. 36-915.

² R. Hardy. The feasibility study's rules on contract interpretation//European review of private law. 2011, Nr.19, P. 819-820.

Šalims sudarius neužbaigtą sutartį, susiduriama su problema kaip teisingai aiškinti sutartį, kieno naudai turėtų būti aiškinamos neaiškios sutarties sąlygos. Būtent šiam atvejui sureguliuoti įvairūs tiek tarptautiniai universalūs, tiek regioniniai, tiek ir nacionaliniai teisės aktai nustato tam tikras pagrindines taisykles, principus, kuriais turi būti vadovaujama siekiant teisingo sutarties išaiškinimo. Tačiau, atkreiptinas dėmesys, jog nepakanka vien tik žinoti kokie sutarčių aiškinimo principai yra įtvirtinti. Ypatingai svarbu taikant minėtus principus, išsiaiškinti pačių sutarties aiškinimo principų turinį, atskleisti ko siekė principų rengėjai įtvirtindami konkrečius principus, suprasti kodėl įtvirtinami būtent tokie principai, kaip ir kokiose situacijose juos taikyti. Tik išsiaiškinus bei išanalizavus sutarčių aiškinimo principų turinį, galima tinkamai taikyti minėtus principus praktinėse situacijose. Taigi, neabejotina, kad sutarčių aiškinimo principų suvokimas ir teisingas jų reikšmės supratimas yra aktualus praktiniu požiūriu. Šiame magistriniame darbe būtent ir bus siekiama atskleisti sutarčių aiškinimo principų turinį. Paminėtina, kad teoriniu požiūriu šis darbas aktualus tuo, kad sistemiškai analizuojami bei vertinami tarptautinėse kodifikacijose (UNIDROIT tarptautinių komercinių sutarčių principuose (toliau – UNIDROIT principai), Europos sutarčių teisės principuose (toliau – PECL principai), Bendros principų sistemos metmenyse (toliau – DCFR principai) įtvirtinti sutarčių aiškinimo principai, atskleidžiama jų įtaka bei ryšys su Lietuvos Respublikos Civiliniame Kodekse įtvirtintais sutarčių aiškinimo principais, analizuojama Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo teismo praktika sutarčių aiškinimo srityje.

Darbo tikslas. Šiuo darbu siekiama išanalizuoti sutarčių aiškinimo principus Lietuvos teisėje, atskleidžiant jų ryšį su tarptautinėse kodifikacijose įtvirtintais sutarčių aiškinimo principais bei atskleidžiant sutarčių aiškinimo probleminius aspektus.

Problema. Lietuvos teismų praktika, siekdama parodyti kaip konkretūs sutarčių aiškinimo principai turi būti aiškinami bei taikomi Lietuvoje vis dažniau remiasi tarptautinių kodifikacijų nuostatomis sutarčių aiškinimo kontekste. Todėl kyla klausimas kuo skiriasi ar yra panašūs Lietuvos teisėje bei tarptautinėse kodifikacijose įtvirtinti sutarčių aiškinimo principai? Ar teismai turėtų remtis tarptautinių kodifikacijų nuostatomis, siekdami tinkamai taikyti bei aiškinti Lietuvos teisėje įtvirtintus sutarčių aiškinimo principus?

Hipotezė. Lietuvos teisėje įtvirtinti sutarčių aiškinimo principai yra teisės transplantai, iš esmės atkartojantys tarptautinėse kodifikacijose įtvirtintus principus, todėl Lietuvos teisėje įtvirtinti principai turėtų būti aiškinami atsižvelgiant tarptautinėse kodifikacijose įtvirtintus sutarčių aiškinimo principus.

Darbo uždaviniai. Magistro baigiamajam darbui keliami šie uždaviniai:

1) išanalizuoti ir apibendrinti tarptautinių kodifikacijų nuostatas sutarčių aiškinimo srityje;

2) palyginti tarptautinėse kodifikacijose įtvirtintus sutarčių aiškinimo principus su Lietuvos Respublikoje įtvirtintais sutarčių aiškinimo principais;

3) atskleisti tarptautinių kodifikacijų nuostatų, reglamentuojančių sutarčių aiškinimą, reikšmę Lietuvos Respublikos teismų praktikai.

Tyrimo objektas. Darbe nagrinėjamos tarptautinių kodifikacijų (UNIDROIT, PECL, DCFR) bei Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso teisės normos, reglamentuojančios sutarčių aiškinimą, atkreipiant dėmesį į Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo teismo praktiką sutarčių aiškinimo srityje.

Tyrimo dalykas. Šiame darbe atliekamo tyrimo dalykas – tarptautinių kodifikacijų, įtvirtinančių sutarčių aiškinimo principus, įtaka Lietuvos Respublikos teisei.

Tyrimo metodai. Magistro baigiamajame darbe naudojami lingvistinis, teleologinis, dokumentų analizės, loginis, istorinis, sisteminis bei lyginamasis metodai.

Darbo originalumas. Darbo originalumą lemia tai, kad sutarčių aiškinimo principų tema Lietuvos teisės doktrinoje nebuvo skiriama pakankamai dėmesio. Galima paminėti tik šį Lietuvos teisės mokslininko darbą, kuriame buvo liečiamas sutarčių aiškinimo principų klausimai: S.Drazdausko disertacija „Bendrosios sutarčių teisės vienodinimo įtaka Lietuvos sutarčių teisei“. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad minėtame šaltinyje, sutarčių aiškinimo institutas apžvelgiamas gana fragmentiškai, neanalizuojant kiekvieno sutarčių aiškinimo principo atskirai. Tuo tarpu anglų kalba užsienio teisės mokslininkų darbų yra pakankamai nemažai, analizuojami įvairūs sutarčių aiškinimo principų aspektai. Iš minėtos užsienio teisės mokslininkų literatūros galima išskirti šiuos šaltinius, gana išsamiai analizuojančius sutarčių aiškinimo principus: Steven J.Burton „Elements of contract interpretation“, E.Allan Farnsworth „Farnsworth on contracts“, M.W.Hesselink „Towards a European civil code“. Taip pat paminėtini oficialūs UNIDROIT, PECL bei DCFR komentarai, kuriuose gana išsamiai analizuojami minėtų kodifikacijų principai sutarčių aiškinimo srityje.

Šis magistro baigiamasis darbas išsiskiria iš kitų šia tema parengtų magistro baigiamųjų darbų tuo, kad šiame darbe analizuojama ne vien tik Lietuvos teisės nuostatos, reglamentuojančios sutarčių aiškinimo principus bei teismų praktika, tačiau didelis dėmesys skiriamas tarptautinių kodifikacijų, reglamentuojančių sutarčių aiškinimo principus apžvalgai bei analizei, gausiai remiamasi užsienio teisės mokslininkų darbais sutarčių aiškinimo tema, pateikiamos originalios užsienio mokslininkų mintys apie atskirus sutarčių aiškinimo principus.

1. SUTARČIŲ AIŠKINIMO SAMPRATA

Sutarčių aiškinimą galima apibūdinti kaip sutartį aiškinančio subjekto veiklą, kuria siekiama išsiaiškinti tikrąjį sutarties turinį. Paminėtina, kad bendrosios teisės tradicijos valstybėse sutarčių aiškinimas išskiriamas į tam tikrus du etapus:

- 1) sutarties sąlygų prasmės išaiškinimas (angl. *interpretation*);
- 2) sutarties sąlygų teisinių pasekmių išaiškinimas (angl. *construction*).³

Pirmojo etapo metu, teismas aiškinasi kokią prasmę sutarties sąlygoms suteikė šalys. Sąlygų prasmė išsiaiškinama ne tik remiantis bendraisiais šalių ketinimas, tačiau atsižvelgiant ir į kitas svarbias aplinkybes, padedančias išsiaiškinti kaip šalys suprato sutarties sąlygas. Antrojo etapo metu, atsižvelgdamas į pirmojo etapo metu gautus rezultatus, teismas išaiškina kokie teisiniai įsipareigojimai kyla sutarties šalims.⁴

Lietuvos teisėje sutarties aiškinimui apibūdinti nėra vartojamos skirtingos sąvokos. Tačiau, manytina, kad Lietuvos teisėje taip pat yra skiriami du sutarties aiškinimo etapai. Galėtume juos pavadinti:

- 1) sutarties aiškinimas siaurąja prasme (*interpretation* atitikmuo);
- 2) sutarties aiškinimas plačiąją prasme (*construction* atitikmuo).

Išvada, jog Lietuvos teisėje skiriami du sutarties aiškinimo etapai darytina atsižvelgiant į teismų praktikos poziciją. O konkrečiai, paminėtina, kad Lietuvos Aukščiausiasis teismas yra ne kartą pasisakęs, kad sutarties aiškinimas yra fakto klausimas⁵, tačiau sutarčių aiškinimo taisyklių, įtvirtintų CK 6.193-6.195 straipsniuose, aiškinimas ir taikymas yra teisės klausimas.⁶ Kitaip tariant, pasisakoma, kad pirmame (*interpretation*) etape sprendžiamas fakto klausimas, o antrame (*construction*) etape – teisės klausimas.

---

³ E.W. Patterson. The interpretation and construction of contracts// Columbia Law Review. 1964, Vol. 64 Nr. 5, P 833-835.

⁴ Farnsworth E.A. Farnsworth on contracts. New York: Aspen Publishers, 2004. P. 267-268.

⁵ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Vigysta“ v. V.L., Nr. 3K-3-502/2009, Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. birželio 29 d. nutartis civilinėje byloje V.R. v. UAB „Remada“, Nr. 3K-3-277/2009, Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje UAB „NT Service“ v. SIA „Radio Telecommunication Network“, Nr. 3K-3-231/2008, Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. liepos 18 d. nutartis civilinėje byloje AB „Panevėžio statybos trestas“ v. Panevėžio miesto savivaldybės administracija, Nr. 3K-3-320/2011.

⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Vigrima“ v. UAB „Blendžiava“, Nr. 3K-3-179/2004; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2001 m. rugsėjo 24 d. nutartis civilinėje byloje K. Gorbunovas v. L. P., Nr. 3K-3-837/2001; Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. spalio 23 d. nutartis civilinėje byloje AS If P&C Insurance v. UAB „G4S Lietuva“, Nr. 3K-3-458/2009; Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje D.K. v. UAB „Omnitel“, Nr. 3K-3-480/2009.

Tačiau kodėl gi sutartis reikia aiškinti? Atsakymas į šį klausimą yra paprastas – todėl, kad sutarties sąlygos dažnai būna neaiškios.

Svarbu pažymėti, kad sutarties sąlygos aiškinamos tik tokiu atveju, kai jos yra neaiškios.⁷ Sutarties sąlygos laikomos neaiškiomis, kai šalys nesutaria dėl tam tikros sutarties sąlygos turinio, šalių teisių ir pareigų apimties.⁸ Ar sutarties šalys nesutaria ar nevienodai aiškina sutarties ar jos sąlygos turinį, sprendžiama pagal tai, kad ginčui teisme jos pateikia savo skirtingas interpretacijas, pagal tai, kaip jos derėjosi dėl sutarties ir ją vykdė, pagal tai, ar sutarties tekstas yra aiškus.⁹ Nustačius, kad sutarties sąlygos yra aiškios, nedviprasmiškos bei suprantamai išdėstytos, jomis ir reikia vadovautis.¹⁰

Atkreiptinas dėmesys, kad sutartys gali būti neaiškios dėl kelių priežasčių:

1. Sutartyje neaptartos visos sutarties gyvavimo laikotarpiu kilsiančios situacijos;
2. Sutartyje naudojamos nepakankamai aiškios sąvokos: tuščios (angl. *vague*) arba dviprasmiškos (angl. *ambiguous*);
3. Sutartis sudaryta skirtingomis kalbomis;
4. Sutarties teksto ir tikrosios šalių valios neatitikimas;
5. Sutarties sąlygų tarpusavio prieštaravimas.

Taigi, sutarčių aiškinimo būtinybė atsiranda dėl to, jog kyla abejonių dėl to kokia yra tikroji sutarties prasmė. Pažymėtina, kad ne visais atvejais, kaip kad gali pasirodyti, sutarties šalys siekia sudaryti kuo aiškesnes, nedviprasmiškas sutartis. Žymus teisės ekonomikos profesorius R.Posner teigia, jog visų sąlygų, galinčių turėti įtakos sutarties vykdymui, neaptarimas yra netgi pateisinamas ir sektinas. Pagrindžiant šį teiginį, R.Posner sako, jog sudarant sutartis reikia vadovautis ekonomiškumo principu, t.y. visuomet įvertinti kiek sąnaudų pareikalaus visiškai išbaigtos sutarties sudarymas palyginant su sąnaudomis, kurios būtų patirtos iškilus būtinybei aiškinti sutartį. Vadovaujamosi paprasta ekonomine logika: jei išsamios sutarties sudarymo sąnaudos būtų didesnės už sutarties aiškinimo sąnaudas – renkamas variantas sudaryti ne iki galo užbaigtą, sutartį, kurioje

---

⁷ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. vasario 10 d. nutartis civilinėje byloje *Valstybinės įmonės Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija v UAB „Garant“*, Nr. 3K-3-42/2009.

⁸ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Fushin“ v I.K., K.K., K.K.*, Nr. 3K-3-451/2010.

⁹ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Kauno stiklas“ v UAB „Lenbra“*, Nr. 3K-3-526/2011.

¹⁰ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. rugsėjo 27 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „ŽVC“ v AB „Pineka“* Nr. 3K-7-262/2010.

išsamiai neapirtos visos situacijos, galinčios įvykti sutarties vykdymo metu.¹¹ Apsisprendžiant kuri variantą pasirinkti (parengti detalią, visas galimas kilti situacijas aprašančią sutartį ar parengti tik pagrindines šalių teises ir pareigas numatančią sutartį) priklauso nuo to koku sutarčių aiškinimo metodu, kaip prioritetiniu, vadovaujasi sutartį aiškinantis subjektas.¹²

Paminėtina, kad aiškinant sutartis vadovaujasi subjektyviu ir objektyviu sutarčių aiškinimo metodais. Pagal tai koks metodas vyrauja aiškinant sutartis, valstybės tradiciškai dalijamos į kontinentinei tradicijai ir bendrajai teisės tradicijai priklausančias. Visuotinai pripažįstama, kad kontinentinei tradicijai priklausančios valstybės sutarčių aiškinimo procese vadovaujasi subjektyviu principu (Prancūzija nurodoma, kaip ryškiausia šių valstybių atstovė), o common law valstybės teikia prioritetą objektyviajam metodui, Angliją pripažįstant kaip tinkamiausiai reprezentuojančią objektyviu sutarties aiškinimo metodu besivadovaujančias valstybes. Pažymėtina, kad objektyvio sutarčių aiškinimo (angl. *textualism*) metodo esmę sudaro tai, kad rašytinė sutartis aiškinama pagal jos pažodinę reikšmę (angl. *literal meaning*), aiškinant sutartį vadovaujasi vien tik sutarties tekstu (angl. *four corners rule*) ir jokie įrodymai, atsiradę iki sudarant sutartį, yra negalimi siekiant nustatyti tikruosius šalių ketinimus (angl. *parol evidence rule*). Tuo tarpu subjektyvio metodo esmę sudaro siekis išsiaiškinti tikruosius šalių ketinimus (angl. *mutual intention*).

Apibendrinant aukščiau išdėstyta, darytina išvada, kad sutartys aiškinamos tik tokiu atveju, kai jos yra neaiškios. Konkrečiu atveju sutartį aiškinantis subjektas, atsižvelgęs į visas svarbias aplinkybes nusprendžia sutarties sąlygas laikyti aiškiomis ar ne. Padarius išvada, kad sutarties sąlygos yra neaiškios, sutartis yra aiškinama. Sutartį aiškinti padeda valstybių teisėje įtvirtinti sutarties aiškinimo metodai. Aiškinimo metu gaunamas rezultatas priklauso būtent nuo to, koku sutarčių aiškinimo metodu, kaip prioritetiniu, yra vadovaujasi.

---

¹¹ R. Posner. Law and Economics of contract interpretation//John M. Olin Law and Economics Working paper. 2004, Nr.229, P. 3-4.

¹² R.Hardy. The feasibility study`s rules on contract interpretation//European review of private law. 2011, Nr.19, P. 822.

2. SUTARČIŲ AIŠKINIMO PRINCIPAI IR JŲ REIKŠMĖ

Visų pirma, kalbant apie sutarčių aiškinimo principus, svarbu išsiaiškinti sutarties aiškinimo principo sąvoka. Kadangi nei Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse, nei tarptautinėse kodifikacijose nėra įtvirtinta sutarčių aiškinimo principų sąvoka, atsakant į klausimą kas yra sutarčių aiškinimo principai, tikslinga analizuoti kitus šaltinius.

Visų pirma, atkreiptinas dėmesys, kad lotynų kalboje žodis *principum* reiškia pradžia, pagrindas. Tarptautinių žodžių žodyne principas aiškinamas kaip:

1. įsitikinimas, lemiantis žmogaus santykių su tikrove, jo elgesio ir veiklos normas;
2. pagrindinė kurios nors teorijos, koncepcijos idėja, pradinis teiginys;
3. svarbiausioji kurios nors organizacijos (partijos, sąjungos, valstybės, žinybos) struktūros arba veiklos taisyklė;
4. pagrindinė kurio nors įrengimo, mechanizmo sandaros arba veikimo savybė.¹³

Žodis *principas* teisės doktrinoje aiškinamas kaip pagrindinė teisinė idėja, vertybinė orientacija.¹⁴

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, manytina, kad sutarčių aiškinimo kontekste, principai turėtų nurodyti pagrindines idėjas, kuriomis reikia vadovautis aiškinant sutartis.

Pažymėtina, kad sutarčių aiškinimo institutas yra reikšmingas sutarčių teisės institutas, nes jo pagalba nustatoma kokios teisės ir pareigos kyla šalims iš sutarties, kokią reikšmę teisėms ir pareigoms turi objektyvios bei subjektyvios sutarties sudarymo, vykdymo bei pasibaigimo metu egzistavusios aplinkybės, būtent sutarties aiškinimo metu gali paaiškėti, kad sutarties negalima laikyti sudaryta.

Kalbant apie sutarčių aiškinimo principų reikšmę asmenims galima išskirti dvi grupes asmenų, kuriems sutarčių aiškinimo principai turi didžiausią reikšmę. Pirma asmenų grupė – sutartį aiškinantys subjektai (teisėjai arba arbitrai). Šiai grupei Sutarčių aiškinimo principai yra dėl to, kad jie nurodo sutartį aiškinančiam subjektui gaires, kuriomis turi būti vadovaujama, kaip ir ką vertinti siekiant išsiaiškinti sutarties turinį. Antra asmenų grupė – sutartinių santykių dalyviai. Sutartinių santykių dalyviams sutarčių aiškinimo principai turi didelę reikšmę dėl to, kad sutartinių santykių dalyviai, remdamiesi minėtais principais gali suprasti kokios teisės ir pareigos jas saisto, turi galimybę prognozuoti kaip būtų išaiškinta sutartis kilus dėl jos ginčui. Atsižvelgiant į sutarčių

¹³ Tarptautinių žodžių žodynas// <http://www.tzz.lt/p/principas>; prisijungimo laikas: 2012.10.10.

¹⁴ Vaišvila. A. Teisės teorija. Vilnius: Justitia, 2000. P. 123.

aiškinimo principus, sutartį ketinančios sudaryti šalys gali pagrįstai nuspręsti kaip parengti tinkamą sutartį, kaip detalai sutartimi reguliuoti santykius ir pan.

Apibendrinant, galima teigi, kad sutarčių aiškinimo principai – tai reikšmingos tiek pačios sutarčių teisės efektyviam funkcionavimui, tiek sutartį aiškinantiems subjektams, tiek ir patiems sutartinių santykių dalyviams, pagrindinės idėjos, kuriomis turi būti vadovaujamasi aiškinant sutartis.

3. LIETUVOS TEISĖJE ĮTVIRTINTI SUTARČIŲ AIŠKINIMO PRINCIPAI TARPTAUTINIŲ KODIFIKACIJŲ KONTEKSTE

3.1. Sąžiningumo (bona fides) principas

LR CK 6.193 str. 1 d. įtvirtinamas pirmasis sutarčių aiškinimo principas – sutartys turi būti aiškinamos sąžiningai. Atsižvelgiant į tai, kad šis principas įtvirtinamas kaip pirmasis sutarčių aiškinimo principas, galima teigti, kad būtent šis principas yra pagrindinis¹⁵, aiškinant sutartis pirmiausia turi būti atsižvelgiama būtent į sutarties šalių sąžiningumą. LR CK komentare teigiama, kad minėtas principas reikalauja atsižvelgti į abiejų šalių ketinimus, analizuoti visą sutartį, o ne tam tikras jos dalis, abejojant sutartis galioja ar ne, teikti pirmenybę tam aiškinimui, kuris patvirtina sutarties galiojimą ir panašiai.¹⁶ Taigi, komentare nurodoma į ką turėtų būti atsižvelgiama aiškinant sutartį, tačiau sąžiningumo principas *per se* nėra analizuojamas. Dažnai sutarties šalys, siekdamos, kad sutarties sąlygos būtų interpretuotos jų naudai, procesiniuose dokumentuose tiesiog abstrakčiai nurodo, kad kita šalis sutartį aiškina nesąžiningai. Tačiau kyla klausimas koks turėtų būti sąžiningas sutarties aiškinimas, koks sąžiningumo principo turinys? Lietuvos teismų praktika dalinai atskleidžia šio principo turinį. 2007 m. rugsėjo 21 d. nutartyje Nr. 3K-3-324/2007 Lietuvos Aukščiausiasis teismas yra pasisakęs, kad sutarties aiškinimo sąžiningumo imperatyvas yra sutarčių sudarymo bei vykdymo bendrojo principo, įtvirtinto CK 6.158 straipsnyje, kuriuo nustatoma kiekvienos sutarties šalies, turinčios sutartinių santykių, pareiga elgtis sąžiningai, sudėtinė dalis.¹⁷ Kitoje nutartyje, Lietuvos Aukščiausiasis teismas yra išaiškinęs, kad aiškinant sutartį būtina vadovautis ir CK 1.5 straipsnyje įtvirtintais bendraisiais teisės principais. Tai reiškia, kad sutarties sąlygos turi būti aiškinamos taip, kad aiškinimo rezultatas nereikštų nesąžiningumo vienos iš šalių atžvilgiu.¹⁸ Sekančioje nutartyje, nurodoma, kad sutartys turi būti aiškinamos vienodai tiek joms galiojant, tiek ir joms pasibaigus. Tų pačių sutarties sąlygų traktavimas vienaip, kai sutartis yra galiojanti, ir traktavimas kitaip, kai sutartis yra pasibaigusi, vertintinas kaip nesąžiningas.¹⁹

¹⁵ V. Mikelėnas. The main features of the new Lithuanian contract law system based on the civil code of 2000//Juridica international.2005, Nr. 10, P. 49.

¹⁶ Mikelėnas, V. ir kt. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė, pirmas tomas, Vilnius: Justitia, 2003, P. 252.

¹⁷ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje J.Z. v J.V.Č., Nr. 3K-3-324/2007.

¹⁸ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. rugsėjo 19 d. nutartis civilinėje byloje BUAB „Bivainis“ v A. Bartkevičiaus firma „ARUM“, Nr. 3K-3-406/2005.

¹⁹ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Medikona“ v UAB „Lucerna vaistinės“ Nr.3K-3-15/2008.

Tačiau siekiant išsiaiškinti sąžiningumo principo turinį, vien tik aukščiau minėtų Lietuvos Aukščiausiojo teismo išaiškinimų nepakanka. Šiuo atveju turėtų padėti teisės doktrina. Visų pirma, atkreiptinas dėmesys į Black`'s law dictionary pateikiamą sąžiningumo (angl. *good faith*) apibrėžimą. Sąžiningumas apibūdinamas kaip asmens būseną, susidedanti iš:

- 1) sąžiningo tikėjimo (įsitikinimo);
- 2) ištikimybės savo įsipareigojimams;
- 3) verslo praktikos ir papročių laikymosi;
- 4) apgaulės, nesąžiningo pranašumo siekimo nebuvimo.²⁰

Panašiai sąžiningumo principas aiškinamas ir kituose teisės mokslininkų darbuose.²¹ Paminėtina, kad kai kurie autoriai išskiria du sąžiningumo principo elementus: objektyvųjį bei subjektyvųjį. Objektyviuoju sąžiningumu laikomas tam tikras tinkamo, atidaus ir rūpestingo elgesio standartas²². Reikėtų sutikti su komentaro autoriais, teigiančiais, kad objektyviuoju sąžiningumu galima laikyti protingumą,²³ t.y. protingai, pagal *bonus pater familias* standartą besielgiantis asmuo turėtų būti laikomas sąžiningu objektyviaja prasme. Tuo tarpu subjektyviuoju sąžiningumu laikoma subjektyvi asmens būseną: nežinojimas arba negalėjimas žinoti konkrečių aplinkybių, įvykių ar faktų. Atkreiptinas dėmesys, kad aiškinant sutartį turi būti atsižvelgiama tiek į objektyvųjį, tiek ir į subjektyvųjį sąžiningumo elementą.²⁴ Manytina, kad, pagal sąžiningumo principą, sutarties sąlygos turėtų būti aiškinamos taip, kad jos gintų būtent objektyviai bei subjektyviai sąžiningai veikusią šalį.

Analizuojant minėtą principą UNIDROIT sutarčių aiškinimo principų kontekste, pastebėtina, kad UNIDROIT skyriuje, skirtame sutarčių aiškinimui, nėra konkrečios nuorodos į tai, kad sutartys turi būti aiškinamos atsižvelgiant į sąžiningumo principą. Tačiau, atkreiptinas dėmesys, kad sąžiningumo principas nurodomas kaip vienas iš pagrindinių sutarčių teisės principų. O konkrečiai UNIDROIT principų 1.7 straipsnyje įtvirtinama, kad kiekviena šalis turi elgtis atsižvelgdama į sąžiningumo ir sąžiningos verslo praktikos reikalavimus.²⁵ UNIDROIT principų

---

²⁰ Garner. B.A. Black`'s law dictionary Ninth edition. St. Paul: West, 2009. P.762.

²¹ R.S. Summers. The General duty to perform in Good Faith: It`s recognition and conceptualization//California Law Review.1980, Nr. 67, P. 810-840; Oconor J.F. Good faith in English law. Brookfield USA: Dartmouth publishing company, 1990. P.102; W. Tettley. Good faith in contract, particularly in the contracts of arbitration and chartering//JLMC. 2004, Nr. 35, P. 8.

²² Hesselink M. W. Towards European civil code.The concept of good faith. Nijmegen: Kluwer Law Interantional, 2010. P. 472 .

²³ Mikelėnas V. ir kt. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė. Vilnius: Justitia, 2003. T.1. P. 76.

²⁴ Cit op. 22, P.471.

²⁵ UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts// <http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; prisijungimo laikas: 2012.11.15.

komentare nurodoma, kad sąžiningumo principas yra fundamentali UNIDROIT principų idėja.²⁶ Be to, šalies sąžiningumas, kaip kriterijus, į kurį turi būti atsižvelgiama, įtvirtinamas UNIDROIT principų 4.8 straipsnyje, kuriame nustatoma, kad užpildant sutarties spragas, be kita ko, turi būti atsižvelgiama į sutarties sąžiningumą. Taigi, manytina, kad sistemiškai aiškinant UNIDROIT principus, sąžiningumo principas gali būti laikomas vienu iš sutarčių aiškinimo principų. Kitaip tariant, vien dėl to, jog šis principas eksplicitiškai neįtvirtinamas kaip atskiras sutarčių aiškinimo principas neleidžia daryti išvados, kad juo neturi būti vadovujamasi aiškinant sutartis. Priešingai, sąžiningumo principu būtina vadovautis aiškinant sutartis. Kaip teisingai pastebi UNIDROIT principų komentatoriai, nepaisant to, kad UNIDROIT principuose nėra specialių nuostatų, sutarties šalių elgesys visu sutarties gyvavimo laikotarpiu, įskaitant šalių derybas dėl sutarties, turi atitikti sąžiningumo ir sąžiningos verslo praktikos principus.²⁷ Atsižvelgiant į aukščiau minėtą, galima teigti, kad UNIDROIT principuose, kaip ir Lietuvos teisėje, sutartims aiškinti turi būti laikomasi sąžiningumo principo reikalavimų.

Kalbant apie kitą tarptautinį instrumentą, nustatantį sutarčių aiškinimo taisykles – PECL principus, paminėtina, kad PECL principų skyriuje, skirtame sutarčių aiškinimo taisyklėms, skirtingai nei Lietuvos Respublikos CK, sąžiningumo principas, nėra išskiriamas kaip pagrindinis principas, kuriuo turi būti vadovujamasi aiškinant sutartis. Tačiau šalių sąžiningumas įtvirtinamas 5:102 straipsnio 5 punkte, kaip aplinkybė, į kurią reikia atsižvelgti aiškinant sutartį.²⁸ Nors sąžiningumo principas neišskiriamas sutarčių aiškinimo kontekste, tai nereiškia, kad sąžiningumo principu nereikia vadovautis aiškinant sutartis. Minėtas principas įtvirtinamas viename iš pirmųjų Bendrųjų nuostatų skyriaus straipsnių – 1:102. Šiame straipsnyje įtvirtinama, kad šalys yra laisvos sudarydamos sutartis ir nustatydamos jų turinį, atsižvelgiant į sąžiningumo ir sąžiningos verslo praktikos bei privalomas Principų taisykles. Be to, sąžiningumo principas įtvirtinamas ir 1:201 PECL str., reglamentuojančiame bendrąsias šalių pareigas. Minėtas straipsnis nustato, kad šalys ne tik turi pareigą elgtis sąžiningai, tačiau net ir savo susitarimu negali nuo šios pareigos atsisakyti.²⁹ Darytina išvada, kad sąžiningumo principas, PECL kodifikacijoje įtvirtinamas kaip imperatyvus reikalavimas sutarties šalims. Taigi, sąžiningumo principu, be kita ko, privalo būti vadovujamasi ir aiškinant sutartis.

---

²⁶ UNIDROIT Principles Official Comments//<http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; prisijungimo laikas: 2012.11.15.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Principles of European contract law (PECL)// http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/PECL%20engelsk/engelsk_partI_og_II.htm; prisijungimo laikas: 2012.11.15.

²⁹ Ibidem.

Analizuojant naujausią tarptautinę kodifikaciją – DCFR principus, pastebėtina, kad šioje kodifikacijoje, panašiai kaip ir UNIDROIT bei PECL principuose, sąžiningumo principas nėra išskiriamas kaip atskiras sutarčių aiškinimo principas. Tačiau, kaip ir pirmiau minėtose kodifikacijose, sąžiningumo principas nėra ignoruojamas. Pažymėtina, kad DCFR principuose netgi siekiama apibrėžti pačią sąžiningumo sąvoką. Viename iš pirmųjų straipsnių, 1 knygos 1:103 straipsnyje teigiama, kad sąžiningumas ir sąžininga verslo praktika reiškia sąžiningo (doro), atviro elgesio, atsižvelgiant į kitos šalies interesus, standartą³⁰. Antroje šio straipsnio dalyje apibrėžiamas ir sąžiningam elgesiui priešingas – nesąžiningas elgesys. Įtvirtinama, kad nesąžiningu galima laikyti toki elgesį, kai šalis elgiasi nesilaikydama savo ankstesnių pareiškimų ar elgesio, kuriuo sąžiningai pasitikėjo pirmoji šalis.³¹ Atkreiptinas dėmesys, kad šiuo atveju, vartojamos sąvokos „good faith and fair dealing“ apibrėžia tik vieną iš sąžiningumo elementų – subjektyvųjį³², t.y. asmens subjektyvią būseną. Tuo tarpu kito, objektyviojo, sąžiningumo elemento sąvoka įtvirtinama sekančiame DCFR principų straipsnyje. 1:103 straipsnis nustato, kad protingumas (angl. *reasonableness*) turi būti nustatomas objektyviai, atsižvelgiant veiksmo esmę ir tikslą bei į visas aplinkybes, papročius ir praktiką. Be to, kad DCFR principuose apibrėžiamas sąžiningumo turinys, 3 knygos, skirtos prievolių teisei, 1:103 str. įtvirtinama, kad asmenys turi pareigą elgtis atsižvelgdami į sąžiningumo ir sąžiningos verslo praktikos principus.³³ Sistemiskai aiškinant šią DCFR nuostatą, į sąžiningumo principą taip pat turi būti atsižvelgiama ir aiškinant sutartis.³⁴ Taip pat paminėtina, kad 2 knygos 8:102 1 dalies g punkte sąžiningumas ir sąžininga verslo praktika nurodoma, kaip aplinkybė, į kurią reikia atsižvelgti aiškinant sutartis.³⁵

Apibendrinant aukščiau išdėstytą, darytina išvada, kad sąžiningumas – tai asmens būseną, kai asmuo vadovaujasi *bonus pater familias* standartu, elgiasi atsižvelgdamas į kitos šalies pasitikėjimą bei interesus. Sąžiningumas gali būti laikomas vienu iš pagrindinių sutarčių teisės principų, dėl ko minėtas principas įtvirtinamas tiek LR CK, tiek ir aukščiau aptartose visose trijose kodifikacijose.

---

³⁰Draft Common Frame of Reference (DCFR) Outline Edition// http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en.pdf; prisijungimo laikas: 2012.11-15.

³¹ Ibidem.

³² Principles, definitions and model rules of European private law. Draft common frame of reference (DCFR)// http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf; prisijungimo laikas: 2012.11.15. P.136.

³³ Op. Cit. 30.

³⁴ Principles, definitions and model rules of European private law. Draft common frame of reference (DCFR)// http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf; prisijungimo laikas: 2012.11.15. P.705.

³⁵ Op. Cit. 30.

3.2. Subjektyvusis sutarčių aiškinimo principas

Sekantis sutarčių aiškinimo principas, įtvirtintas LR CK 6. 193 str. 1 d.– subjektyvusis (tikrųjų šalių ketinimų) sutarčių aiškinimo principas, nustatantis, kad aiškinant sutartį, pirmiausia turi būti nagrinėjami tikrieji sutarties šalių ketinimai, o ne vien remiamasi pažodiniu sutarties teksto aiškinimu. Pažymėtina, kad šiuo principu įtvirtinamas subjektyvusis sutarties aiškinimo metodas, teikiantis prioritetą šalių valiai (lot. *voluntas*) prieš sutarties tekstą (lot. *verba*). Kitaip tariant, jeigu nustatoma, kad šalis bendrai suteikė sutarties sąvokai kitokią prasmę nei jos tiesioginė, pažodinė prasmė, taikoma sutarties šalių pasirinkta sąvokos prasmė. Šią situaciją galima pailiustruoti teisinėje literatūroje dažnai sutinkamu pavyzdžiu, kai pirkimo-pardavimo sutartimi pirkėjas įsipareigojo nupirkti, o pirkėjas - parduoti „haakjoringskod“, kas norvegų kalboje reiškia ryklio mėsa, nors abi sutarties šalys turėjo galvoje banginio mėsą.³⁶ Šiuo atveju, teismas sprendė, kad, atsižvelgiant į subjektyvųjį sutarties aiškinimo metodą, laikoma, kad sutarties objektu buvo būtent banginio mėsa.

Taikant subjektyvųjį sutarties aiškinimo principą atliekamas tam tikras subjektyvumo testas – aiškinamasi kokia buvo bendroji šalių valia (lot. *consensus ad idem*) sudarant sutartį. Pažymėtina, kad taikant subjektyvųjį sutarčių aiškinimo metodą nustatinėjama kokia buvo bendra šalių valia būtent sutarties sudarymo metu, o ne po jos sudarymo. H.Kotz nuomone, subjektyvus sutarčių aiškinimo metodo atsiradimas yra šalių valios autonomijos principo, kuris teigia, kad teisiniai įsipareigojimai kyla iš laisvos šalių valios, pasekmė.³⁷

Paminėtina, kad tam tikrą instrukciją, kaip turėtų būti taikomas subjektyvusis sutarčių aiškinimo principas, galima rasti LR CK 1.87 str., reglamentuojančiame atvejį, kai šalis sudaro apsimestinį sandorį, t.y. atlieka simuliaciją. Minėto straipsnio 1 d. nustatoma, kad jeigu sandoris sudarytas kitam sandoriui pridengti, taikomos sandoriui, kurį šalis iš tikrųjų turėjo galvoje, taikytinos taisyklės. Kitaip tariant, atskleidus tikrąją šalių valią (valią sudaryti kitokią nei sutartyje nurodytą sandorį), sandoriui taikomos normos, reguliuojančios būtent tikrąjį sandorį. Taigi, šiuo atveju tikroji šalių valia „laimi“ prieš lingvistinę sandorio prasmę. Analogiška taisyklė, kuri teigia,

---

³⁶ S. Vogenauer. Interpretation of Contracts: Concluding Comparative Observations//University of Oxford Faculty of law Legal Studies Research Paper Series. 2007, Nr. 7/2007, P. 14.

³⁷ Kotz H. European contract law.Vol. 1. Formation, validity, and content of contracts; contract and third parties. Oxford: Clarendon Press, 1997. P. 107.

kad esant minėtai situacijai, vadovaujamosi būtent tikrąja šalių valia, nustatoma ir tarptautinėse kodifikacijose (PECL 6:103 str. bei DCFR 9:201 str.).³⁸

Nors subjektyvusis sutarčių aiškinimo metodas yra gana populiarus, t.y. juo, kaip prioritetiniu, vadovojasi daugelis Europos Sąjungos valstybių, tačiau šis metodas sulaukia ir gana nemažai kritikos iš teisės mokslininkų.

Atkreiptinas dėmesys, kad subjektyvus sutarčių aiškinimo metodas ne visada gali būti efektyvus aiškinant sutarties sąvokas. J.Burton teigia, kad, aiškinant sutartis, sutarties šalių laisvė susitarti dėl sutarties sąvokų neturėtų būti vieninteliu tikslu. Antra, teigiama, kad teismui, aiškinant sutartį gali būti nukrypstama nuo tikrųjų šalių ketinimų. Trečia, subjektyvus sutarčių aiškinimo metodas neužtikrina trečiųjų asmenų teisių ir interesų, nes tretieji asmenys sutartį supranta ir aiškina atsižvelgdami tik į sutarties tekstą, neanalizuodami ir neturėdami duomenų apie tikrąją šalių valią.³⁹

Kai kurie teisės mokslininkai netgi laikosi pakankamai radikalių pozicijų, kad sudarant sutartį iš viso negali būti jokių bendrųjų šalių tikrųjų ketinimų. Petri Mantysaari teigia, kad nors ir visuotinai pripažįstama, kad subjektyviojo sutarčių aiškinimo metodo pagalba siekiama nustatyti tikruosius šalių ketinimus, tikrieji šalių ketinimai net neegzistuoja. Tai tik fikcija. Teigiama, kad nei sutarties šalies, nei tuo labiau teismas negali nustatyti šalių ketinimų, nes neįmanoma tiksliai, nespėliojant nustatyti tikrųjų šalies ketinimų. Petri Mantysaari nuomone, galima tik nustatyti hipotetinius arba fikcinius šalių ketinimus, tačiau ne subjektyvius arba tikruosius.⁴⁰ Zygmunt Tobor ir Tomasz Pietrzykowski nuomone, sutarties sudarymo metu šalių ketinimai yra neapibrėžti ir fragmentiški, dėl ko yra neįmanoma tiksliai nustatyti jų turinio. Be to, pabrėžiama, kad siekiant išsiaiškinti tikruosius šalių ketinimus, šalys pačios liudija apie savo buvusius tikruosius ketinimus. Akivaizdu, kad toks liudijimas yra mažai patikimas. Kaip teigia Tobor ir Tomasz Pietrzykowski, šalių liudijimas teisme apie savo tikruosius ketinimus, buvusius sutarties sudarymo metu, tampa tik paprastu žaidimu, kurio metu stengiamasi įtikinti teisėją, kad jai palankus teismo sprendimas, būtent ir atitinka tikruosius šalių ketinimus sudarant sutartį.⁴¹

Žymus JAV teisės mokslininkas Farnsworth teigia, kad subjektyvus sutarčių aiškinimo metodas yra taikomas gana retai, nes didžioji dalis ginčų dėl sutarčių aiškinimo kyla dėl to, jog

---

³⁸Principles of European contract law (PECL)// http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/PECL%20engelsk/engelsk_partI_og_II.htm; prisijungimo laikas: 2013.03.09; Draft common frame of reference (DCFR) Outline Edition// http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcf_r_outline_edition_en.pdf; prisijungimo laikas: 2013-03-10.

³⁹Burton J. Elements of contract interpretation. New York: Oxford university press, 2009. P. 33.

⁴⁰Mantysaari P. The Law of Corporate Finance: General Principles and EU Law. Volume II: Contracts in General. Berlin; Heidelberg: Springer, 2010. P. 95.

⁴¹Tobor Z., Pietrzykowski T. Does theory of contractual interpretation rest on a mistake?// <http://ssrn.com/abstract=1952190>; prisijungimo laikas: 2012.12.10. P. 3.

rengdamos sutartis šalys neskiria pakankamo dėmesio sutarties sąvokoms, dažniausiai naudojamos iš anksto parengti sutarčių šablonai, nepritaikyti konkrečiai situacijai. Teigiama, jog dažniau ginčai kyla dėl to, jog šalys sutarties sudarymo metu priskiria skirtingą prasmę tai pačiai sutarties sąvokai arba iš viso nepriskiria jokios prasmės.⁴² Kitaip tariant, gana dažnos situacijos, kai sudarant sutartis, šalys neišreiškia bendrų ketinimų dėl sutarties sąvokų aiškinimo. Tokiu atveju subjektyviojo sutarties aiškinimo metodo taikymas būtų neefektyvus.

Analizuojant Lietuvos Aukščiausiojo teismo praktiką aiškinant tikrųjų šalių ketinimų principą, pastebėtina, kad Lietuvos Aukščiausiasis teismas yra išplėtojęs subjektyviojo sutarties aiškinimo doktriną. Minėto principo taikymas išsamiai pradėtas analizuoti 2006 m. spalio 16 d. nutartimi Nr. 3k-3-521/2006, kurioje teismas konstatavo, kad subjektyvaus sutarties aiškinimo principas negali būti sureikšminamas. Sutarties šalių ketinimus lemia kiekvienos iš šalių individualios savybės ir poreikiai, taigi šalių ketinimai gali nesutapti. Be to, kilus sutarties šalių ginčui, teisme gali nepavykti nustatyti tikrųjų šalių ketinimų, nes jie gali būti šalių iškreipiami. Dėl to, aiškinant konkrečią sutartį, negalima suteikti didesnės reikšmės kuriam nors vienam sutarčių aiškinimo principui, bet būtina kompleksiskai remtis visais, kurie padėtų kiek įmanoma tiksliau kvalifikuoti aiškinamą sutartį ir jos pagrindu susiklosčiusius ginčo šalių teisinius santykius. Pažymima, kad be CPK 6.193 straipsnyje nurodytų sutarčių aiškinimo principų taip pat būtina vadovautis ir bendraisiais teisės principais, t. y. teisingumu ir protingumu.⁴³ 2007 m. teismas pakartojo taisyklę, kad negalima suabsoliutinti subjektyviojo sutarties aiškinimo principo, šį principą būtina derinti su sutarties teksto lingvistine analize⁴⁴, t.y. su objektyviuoju sutarties aiškinimo principu. Kitoje byloje, teismas pažymi, kad, kai nėra įmanoma nustatyti tikrųjų sutarties šalių ketinimų kitais būdais, teismas turi remtis pažodiniu sutarties aiškinimo principu.⁴⁵ 2007 m. rugsėjo 21 d. nutartyje Nr. 3K-3-324/2007 pasisakoma, kad esant tarp sutarties šalių ginčui dėl iš sutarties atsirandančių teisių bei pareigų, sutarties šalių tikrųjų ketinimų atskleidimas yra teisėtumo sutartiniuose santykiuose garantija (CK 6.189 straipsnio 1 dalis).⁴⁶ 2008 m. gegužės 12 d. nutartyje Nr. 3K-3-237/2008 apibrėžiamas tikrųjų šalių ketinimų turinys, nurodant, kad tikrieji šalių ketinimai

---

⁴² Farnsworth E.A. Farnsworth on contracts. New York: Aspen Publishers, 2004. P. 285.

⁴³ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Rovė“ v UAB „Serneta“*, *UAB „Acumen“*, Nr. 3K-3-521/2006.

⁴⁴ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje *J.B.Ž. v V.A.*, Nr. 3K-3-279/2007.

⁴⁵ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Pristis“ v UAB „Optometrijos centras“*, Nr. 3K-3-290/2007.

⁴⁶ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje *J.Z. v J.V.Č.*, Nr. 3K-3-324/2007.

yra tai dėl ko sutarties šalys, sudarydamos sutartį, siekė ir kaip suderino savo valią.⁴⁷ Kitoje nutartyje Lietuvos Aukščiausiasis teismas yra pažymėjęs, kad aiškinant sutartis, turi būti prioritetiškai siekiama nustatyti tikruosius šalių ketinimus⁴⁸, t.y. patvirtinama, kad būtent subjektyvusis sutarčių aiškinimo principas turi pirmenybę prieš objektyvųjį sutarties aiškinimo principą.

UNIDROIT principų, skirtų sutarčių aiškinimui pirmajame straipsnyje (4.1 str.) taip pat prioritetiškai įtvirtinamas subjektyvusis sutarčių aiškinimo metodas, teigiantis, jog sutartį reikia aiškinti pagal bendrą šalių valią (ketinimus). Taigi, visų pirma, siekiama išsiaiškinti bendrą šalių valią. Atkreiptinas dėmesys, kad minėtas principas taikomas aiškinant sutartį tik tokiu atveju, kai abi šalys tam tikrai sutarties sąvokai priskyre vienodą reikšmę.⁴⁹ Taigi, kaip ir Lietuvos sutarčių teisė, UNIDROIT principai pirmenybę teikia sutarties šalių bendriems ketinimams. Tačiau, kaip teigia UNIDROIT principų komentaro autoriai, nereikėtų šio sutarties aiškinimo metodo pervertinti ir suabsoliutinti. Teigiama, kad, pirma, praktikoje retai kada pasitaiko atveju, kad sutarties tekstas visiškai skirtųsi nuo bendrųjų šalių ketinimų, o antra, jeigu atsitiktų taip, kad viena šalis bandytų įrodyti, jog abi šalys buvo bendrai susitarę dėl kitokios teksto reikšmės, įrodinėjančiai šaliai būtų labai sunku įrodyti, kad toks bendras šalių ketinimas iš tiesų egzistavo.⁵⁰

Analizuojant subjektyvųjį sutarties aiškinimo metodą UNIDROIT principų kontekste atkreiptinas dėmesys ir į kitą, su UNIDROIT principų 4.1 straipsniu susijusią nuostatą. O būtent į UNIDROIT principų 4.2 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą taisyklę, kad šalies pareiškimai ir kiti veiksmai turi būti aiškinami atsižvelgiant į tikruosius šalies ketinimus, jeigu kita šalis juos žinojo ar turėjo žinoti.⁵¹ Galime pastebėti, jog šiame straipsnyje, kaip ir 4.1 str. 1 d., įtvirtinamas subjektyvusis aiškinimo metodas, t.y. nustatoma kad aiškinant sutarties šalies pareiškimus ir kitus veiksmus prioritetas suteikiamas tikriesiems šalies ketinimams. Tačiau pažymėtina, kad į šalies ketinimus atsižvelgiama tik tuo atveju, jeigu kita šalis juos žinojo ar turėjo žinoti. Siekiant paaiškinti šią teisės normą reikėtų atkreipti dėmesį į aukščiau nagrinėtą 4.1 str. 1 d., kurioje nustatoma, jog sutartis aiškinama pagal bendrą šalių valią. Pastebime, kad 4.1 str. 1 d. kalbama būtent apie bendrą šalių valią, o ne apie kiekvienos šalies valią atskirai. Tuo tarpu 4.2. str. 1 d. pateikia situaciją, kurios metu

⁴⁷ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. gegužės 12 d. nutartis civilinėje byloje D.Ž. v UAB „Titlis“, Nr. 3K-3-237/2008.

⁴⁸ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. kovo 24 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Mineraliniai vandenys“ v UAB „Ream“, Nr. 3K-3-148/2009.

⁴⁹ UNIDROIT Principles Official Comments// <http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=109294>; prisijungimo laikas: 2012.11.07.

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ Principles of international commercial contracts (UNIDROIT) // <http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=109294>; prisijungimo laikas: 2013.03.09.

atskleidžiama tik vienos šalies (bet ne abiejų) tikroji valia. Kalbama apie atvejį, kai viena iš šalių pateikia pareiškimus ar kitaip savo veiksmais parodo savo tikruosius ketinimus, t.y. iš jos pareiškimų ar elgesio kita šalis turi galimybę sužinoti apie pirmosios šalies tikruosius ketinimus. Taigi, šiuo atveju susidaro situacija, kai viena šalis žino kitos šalies tikruosius ketinimus, o kita nežino antrosios šalies ketinimų. Galima teigti, kad šiuo atveju viena šalis įgyja tam tikrą informacinį pranašumą prieš kitą šalį. Kadangi viena šalis atsiduria geresnėje padėtyje, jai užkertamas kelias pasinaudoti savo pranašumu prieš kitą šalį. Kitaip tariant, šia taisykle įtvirtinamas sąžiningumo principas, neleidžiantis vienai šaliai pasinaudoti atsiradusia galimybe pasielgti nesąžiningai, siekti naudos sau kitos šalies sąskaita (angl. *opportunistic behaviour*).⁵² Farnsworth teigia, kad šios taisyklės įtvirtinimą galima paaiškinti tuo, kad jei šalis sudaro sutartį žinodama apie tokį nesusipratimą, t.y. kad kita šalis supranta sutartį kitaip nei ji pati, bet nesiima veiksmų situacijai išspręsti, ji yra pakankamai kalta, kad ją susisaistytų kitos šalies sutarties supratimas.⁵³

Pažymėtina, kad pagal UNIDROIT 4.2. str. 1 d, sutartis aiškinama pagal tikruosius, savo valią išreiškusios šalies ketinimus, tik tuo atveju, kai juos žinojo ar turėjo žinoti kita sutarties šalis. Siekiant išsiaiškinti ar šalis žinojo ar turėjo žinoti vėlgi turėtų būti atsižvelgiama į visas svarbias aplinkybes, įskaitant sutarties kalbos mokėjimą, šalies asmeninius, techninius įgūdžiai, verslo patirtį.⁵⁴

Tačiau gali būti ir tokių situacijų, kai viena sutarties šalis nežinojo ir negalėjo žinoti apie tikruosius kitos sutarties šalies tikruosius ketinimus sprendžiant iš šios pareiškimų ar elgesio. Tokiu atveju, taikoma 4.2 str. 2 d. Minėta teisės norma nustato, kad jeigu ankstesnė straipsnio dalis (4.2 str. 1 d.) negali būti taikoma, tokie pareiškimai ir veiksmai aiškinami taip, kaip juos esant tokiai situacijai būtų aiškinęs tokioje pat padėtyje esantis protingas žmogus. Šioje situacijoje, kaip ir numatytoje 4.1 str. 2 d., vėlgi naudojamas objektyvusis sutarties aiškinimo metodas, reikalaujantis atlikti protingumo (angl. *reasonableness*) testą. Minėto testo metu nustatoma kaip protingas asmuo, turintis tokias pačias savybes ir esant toms pačioms sąlygoms, kurios buvo sutarties sudarymo metu, būtų aiškinęs kitos šalies pareiškimus ir elgesį.

Analizuojant sekančią (PECL) kodifikaciją subjektyviojo sutarties aiškinimo principų kontekste, pastebime, kad principų, skirtų sutarčių aiškinimui skyrius taip pat pradedamas įtvirtinant subjektyvųjį sutarčių aiškinimo principą. 5:101 str. 1 d. nustatoma, kad sutartis turi būti aiškinama

---

⁵² S.M. Sepe. Good faith and contract interpretation: A law and economics perspective// Arizona Legal Studies. 2010, Nr. 10-28, P. 20.

⁵³ Farnsworth E.A. Farnsworth on contracts. New York: Aspen Publishers, 2004. P. 279.

⁵⁴ UNIDROIT Principles Official Comments//<http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; prisijungimo laikas: 2012.11.15.

atsižvelgiant į bendruosius šalių ketinimus, jeigu jie ir skiriasi nuo sutarties lingvistinio aiškinimo.⁵⁵ Šio principo įtvirtinimas aiškinamas tuo, kad sutartis, visų pirma, yra šalių kūrinys. Todėl teisėjas turi gerbti šalių ketinimus, nepaisant to, kad minėti ketinimai yra kitokie nei buvo išreikšta sutarties tekste.⁵⁶ Iš esmės PECL principuose pakartojamas UNIDROIT principuose įtvirtintas subjektyviojo sutarties aiškinimo principo apibrėžimas. Minėta, kad principas taikomas tada, kai abi šalys turi bendrus ketinimus dėl sutarties sąvokų. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad antroje PECL 5:101 straipsnio antroje dalyje įtvirtinamas šio principo taikymas esant kitokiai situacijai. O konkrečiai, nustatoma, kad jei viena sutarties šalis buvo priskyriusi tam tikrą reikšmę konkrečiai sutarties sąvokai, ir kita sutartis negalėjo to nežinoti, sutartis turi būti aiškinama būtent pagal tai, kaip minėtą sąvoką aiškino pirmoji šalis.⁵⁷ Taigi, šiuo atveju tik viena iš šalių aiškina sutarties sąvoką kitaip nei ji yra įtvirtinta sutarties tekste. Nors esant tokiai situacijai ir nėra bendrojo šalių ketinimo dėl konkrečios sutarties sąvokos, antrosios šalies pasitikėjimas pažodine sąvokos reikšme yra teisiškai saugomas.⁵⁸ Kadangi antroji šalis, žinodama apie šią aplinkybę, nesiima veiksmų informuoti pirmosios šalies, ir sudaro sutartį, ji turi būti saistoma pirmosios šalies sutarties aiškinimo.⁵⁹ Šiuo atveju pastebėtinas sąžiningumo principo poveikis, t.y. informacinį pranašumą turinčiai šaliai užkertamas kelias juo nesąžiningai pasinaudoti. Manytina, kad antroji šalis pripažintina nesąžininga subjektyviuoju požiūriu, nes žino arba negali nežinoti apie pirmosios šalies sutarties aiškinimą, tačiau elgiasi taip lyg neturėtų šios informacijos. Kitaip tariant, antroji šalis siekia neteisėtai pasinaudoti pranašumu (elgiasi oportunistiškai). Pažymėtina, kad tokios formuluotės, kokia ji nustatyta PECL principų 5:101 straipsnio antroje dalyje, Lietuvos CK nėra. Tačiau manytina, kad tokio paties rezultato Lietuvos teisėje būtų pasiekama taikant sąžiningo sutarties aiškinimo principą.

Apžvelgiant DCFR principus, pastebėtina, kad 2 knygos 8:101 str. 1 d. taip pat įtvirtinamas subjektyvusis sutarties aiškinimo principas pažodžiui atkartojant PECL 5:101 str. 1 d. įtvirtintą formuluotę. Pažymėtina, kad DCFR principų 8:101 straipsnio antra dalis reglamentuoja tokią pačią situaciją kaip ir PECL principų 5:101 straipsnio antra dalis. Šiai situacijai aprašyti naudojamos panašios, tačiau ne tapačios formuluotės. O konkrečiai, kitaip suformuluotas subjektyvusis

---

⁵⁵Principles of international commercial contracts (UNIDROIT)// <http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=109294>; prisijungimo laikas: 2012.11.15.

⁵⁶ Lando O., Beale H. Commission on European Contract Law. Principles of European Contract Law – Part I and II. The Hague: Kluwer Law International, 1999. P. 288.

⁵⁷Principles of European contract law (PECL)// http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/PECL%20engelsk/engelsk_partI_og_II.htm; prisijungimo laikas: 2013.01.10.

⁵⁸Canaris C.W., Grigoleit H.G. Interpretation of contracts//<http://ssrn.com/abstract=1537169>; prisijungimo laikas: 2013.01.10. P. 8.

⁵⁹ Op. Cit. 56, P. 289.

nesąžiningumo elementas, t.y. PECL principuose naudojama formuluotė „negalėjo nežinoti“, o DCFR principuose - „žinojo arba iš jo buvo galima protingai tikėtis, kad žinojo“. Manytina, kad DCFR naudojamas apibrėžimas yra išsamesnis bei tikslesnis.

Apibendrinant, pastebime, kad Lietuvos teisė atspindi tarptautinėse kodifikacijose įtvirtintą, kontinentinės teisės tradicijos valstybėse pagrindiniu pripažįstamą, subjektyvųjį sutarties aiškinimo principą. Kitaip tariant, tiek Lietuvos teisėje, tiek tarptautinėse kodifikacijose įtvirtinamas tikrosios šalių valios principo prioritetas prieš objektyvųjį sutarties aiškinimo principą.

3.3. Objektyvusis sutarties aiškinimo principas

Pastebėjome, kad subjektyvusis sutarties aiškinimo principas reguliuoja situaciją, kai aiškinant sutartį nustatoma, kad tikrieji šalių ketinimai skiriasi su sutarties teksto lingvistinės prasmės. Tačiau ne visose situacijose tikroji šalių valia gali būti nustatyta. Būtent tokią situaciją, kai šalių valios nustatyti neįmanoma, reglamentuoja Lietuvos Respublikos CK 6.193 str. 1 d. trečiasis sakinys. O konkrečiai, nustatoma, kad jeigu šalių tikrų ketinimų negalima nustatyti, tai sutartis turi būti aiškinama atsižvelgiant į tai, kokią prasmę jai tokiomis pat aplinkybėmis būtų suteikę analogiški šalims protingi asmenys.

Atkreiptinas dėmesys, kad šia teisės norma įtvirtinamas objektyvusis sutarčių aiškinimo metodas, t.y. sutartis aiškinama pagal protingo žmogaus (angl. *reasonable man*) standartą. Taikant šį metodą atliekamas tam tikras protingumo testas – sutartį aiškinantis subjektas aiškina sutarties sąlygas taip, kaip jas būtų supratęs protingas žmogus esant toms pačioms sąlygoms kokios buvo sutarties sudarymo metu. Be kita ko, turi būti atsižvelgiama ir į sutarties šalies savybes, tokias kaip kalbos mokėjimas, asmeniniai, techniniai įgūdžiai, verslo patirtis.⁶⁰ Taigi, taikant objektyvųjį sutarties aiškinimo metodą, vadovaujamosi tik objektyviais, nuo šalies valios nepriklausančiais kriterijais. Visuotinai sutinkama, kad būtent objektyvusis sutarčių aiškinimo metodas užtikrina trečiųjų asmenų teises, kurios remiasi vien sutarties tekstu ir neturi jokių žinių apie sutarties šalių vidinius ketinimus. Tokiu būdu, priešingai nei taikant subjektyvųjį metodą, trečioji šalis lieka apsaugota nuo kitokio (ne pažodinio) sutarties sąvokų aiškinimo. Šis sutarčių aiškinimo metodas, kaip teigia Stephen A. Smith, yra skirtas apsaugoti pasitikėjimą sutartimi.⁶¹

Pažymėtina, kad LR CK 6.193 str. 3 d. įtvirtinama tam tikra taisyklė, kuri nustato, kad jeigu

---

⁶⁰UNIDROIT Principles Official Comments/<http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; prisijungimo laikas: 2012.11.15.

⁶¹ Smith, S.A. Contract theory. Oxford: Oxford Univeristy press, 2004. P. 273.

abejojama dėl sutartyje vartojamų sąvokų, šioms sąvokoms turi būti priskiriama tokia reikšmė, kuri, atsižvelgiant į tos sutarties prigimtį, esmę bei jos dalyką, konkrečiu atveju yra priimtinausia. Taigi, jei sutarties sąvokos yra daugiareikšmės arba dviprasmiškos, atsižvelgiama į objektyvius kriterijus, tokius kaip sutarties prigimtis, esmė, dalykas, ir sąvokai suteikiama labiausiai atitinkanti minėtus kriterijus atitinkanti reikšmė.

Siekiant išsiaiškinti kaip objektyvusis sutarčių aiškinimo principas turi būti taikomas, koks jo svoris kitų sutarčių aiškinimo principų kontekste, tikslinga analizuoti Lietuvos Aukščiausiojo teismo formuojamą praktiką. Atkreiptinas dėmesys į 2009 m. kovo 24 d. nutartį, kurioje teismas yra pasisakęs, kad sutarčių aiškinimo taisyklės taikomos kartu su sutarties teksto (sąlygų) lingvistinės analizės metodu ir paprastai negali paneigti vienareikšmių ir šalių aiškiai patvirtintų sąlygų buvimo, jų privalomos galios šalims.⁶² Kitoje nutartyje, konstatuojama, kad šalims skirtingai aiškinant savo ketinimus pagal sutartį ir kai neįmanoma jų nustatyti taikant subjektyvų sutarties aiškinimo būdą, prioritetas teiktinas pažodiniam sutarties teksto aiškinimui, kaip objektyviausiai atspindinčiam tikrąją šalių valią dėl prisiimtų įsipareigojimų turinio.⁶³ Kitaip tariant, teismas pasako, kad objektyvusis sutarčių aiškinimo principas taikomas tada, kai:

- a) šalys skirtingai aiškina sutartį;
- b) neįmanoma nustatyti kokie buvo tikrieji šalių ketinimai.

Pažymėtina, siekiant sutartį aiškinti pagal protingo žmogaus standartą, turi egzistuoti abi aukščiau minėtos sąlygos.

Sekančioje nutartyje, atskleidžiamas santykis tarp subjektyviojo ir objektyviojo sutarties aiškinimo principų. O konkrečiai išaiškinama, jog tai, kad įstatyme neteikiamas prioritetas pažodiniam sutarties aiškinimui, nereiškia, kad gali būti ignoruojamas sutarties tekstas ir jos sąlygose vartojamų žodžių ar žodžių junginių bendrinė, visuomenėje nusistovėjusi reikšmė. Tikrasis sutarties (sutarties sąlygos) turinys gali nesutapti su pažodine teksto reikšme, jeigu pažodinį tekstą paneigia įstatyme (CK 6.193 straipsnis) įvardytos sutarties aiškinimui reikšmingos aplinkybės (sutarties sąlygų kontekstas, faktinis šalių elgesys, kt.). Taip pat pažymima, kad teismo išvada dėl sutarties sąlygų tikrojo turinio visais atvejais turi būti motyvuota ir pagrįsta įstatyminių sutarties aiškinimo kriterijų taikymu. Visuotinai priimtų ir analogiškų šalims protingų asmenų vienodai suprantamų posakių (terminų) vartojimas sudarant sutartį yra viena priemonių, užtikrinančių teisinį

---

⁶² Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. kovo 24 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Mineraliniai vandenys“ v UAB „Ream“*, Nr. 3K-3-148/2009.

⁶³ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. gruodžio 4 d. nutartis civilinėje byloje *Lietuvos futbolo federacija v UAB „Atolas“*, Nr. 3K-3-561/2009.

tikrumą ir sutarties šalių teisėtų lūkesčių apsaugą. Siurprizinis, priešingas įprastinei prasmei sutarties tekste vartojamų posakių (sąvokų) aiškinimas, nepagrįstas įstatyminėmis sutarčių aiškinimo taisyklėmis, teismo sprendime yra negalimas.⁶⁴ Šia nutartimi išaiškinama, kad subjektyvusis sutarčių aiškinimo principas taikomas tik tada, kai pažodinis sutarties tekstas yra teisiškai paneigiamas, t.y. aiškinant sutartis taikytinas objektyvus sutarčių aiškinimo principas, nebent abi šalys yra susitarusios dėl sutarties teksto, kuris neatspindi tikrosios prasmės, arba, kad viena iš šalių sutarties sudarymo metu žinojo arba negalėjo nežinoti, kad kita sutarties šalis turiniui teikia kitokia, o ne pažodinę prasmę.⁶⁵ Taip pat pasisakoma, kad aiškinant sutartį skirtingai nei jos pažodinis aiškinimas, būtina pagrįsti kokiomis įstatyme įtvirtintomis sutarčių aiškinimo taisyklėmis remiamasi, kodėl gaunamas būtent toks sutarties aiškinimo rezultatas. 2009 m. liepos 27 d. nutartyje pasisakoma, kad jeigu šalių ketinimai nesutampa, didesnę reikšmę turi sutarties tekstas, todėl svarbesnė yra sutarties teksto lingvistinė analizė, nes ji gali padėti nustatyti, kurios šalies ketinimai atitinka sutarties lingvistinę prasmę.⁶⁶

Apibendrinant aukščiau minėtus Lietuvos Aukščiausiojo teismo išaiškinimus, galima daryti išvadą, kad nors subjektyvusis sutarčių aiškinimo principas įtvirtinamas kaip prioritetas, tačiau siekiant juo pasinaudoti, būtina nustatyti, kad tikrieji šalių ketinimai, besiskiriantys nuo sutarties pažodinio teksto, realiai egzistavo. Kitaip tariant, aiškinant sutartis, remiamasi objektyviuoju principu, ir tik nustatius, kad šalys turėjo bendrus ketinimus, nesutampančius su lingvistine sutarties teksto prasme, taikomas subjektyvusis principas.

Analizuojant UNIDROIT principus objektyviojo sutarties aiškinimo principo kontekste, pastebime, jog objektyvusis principas įtvirtinamas šios kodifikacijos 4.1 str. 2 d., kuriame teigiama, kad jeigu bendroji šalių valia negali būti nustatyta, sutartį reikia aiškinti pagal tą reikšmę, kurią protingi asmenys, veikdami kaip sutarties šalys, suteiktų sutarčiai analogiškais aplinkybėmis.⁶⁷ Taigi, nesant galimybės nustatyti tikrųjų šalių ketinimų, atliekamas protingumo testas. Pažymėtina, kad nustatinėjant kaip konkrečias sąlygas analogiškoje situacijoje būtų supratę protingi asmenys, reikia atsižvelgti į visas bylai svarbias aplinkybes⁶⁸.

⁶⁴ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. vasario 10 d. nutartis civilinėje byloje *VĮ valstybės turto fondas v. ūkinė-komercinė zoofirma „Akvariumas“*, Nr. 3K-3-22/2009.

⁶⁵ Drazdauskas. S. Bendrosios sutarčių teisės vienodinimo įtaka Lietuvos sutarčių teisei: daktaro dis.soc. mokslai: teisė (01 S)/ VU.- V., 2008. P. 246-247.

⁶⁶ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. liepos 27 d. nutartis civilinėje byloje *R.A. v. UAB „Vilsima“*, UAB „Čilija“, Nr. 3K-3-261/2009.

⁶⁷ UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts//<http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; prisijungimo laikas: 2012.11.15.

⁶⁸ UNIDROIT Principles Official Comments// <http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; prisijungimo laikas: 2012.11.15.

Analogiškas principas įtvirtinamas ir PECL principuose. O konkrečiai, 5:101 str. 3 d. nustatoma, kad jei bendrųjų šalių ketinimų neįmanoma nustatyti, sutartis aiškinama remiantis ta reikšme, kurią protingi asmenys, turintys tokias savybes kaip šalys, suteiktų sutarčiai esant toms pačioms aplinkybėms.⁶⁹ Pritartina PECL komentaro autoriams, kad teisėjas neturėtų bet kokia kaina bandyti atrasti (ižvelgti) tikruosius šalių ketinimus ir savavališkai pasakyti kokie jie buvo.

DCRF principai taip pat reglamentuoja situaciją, kai tikrųjų šalių ketinimų nėra galimybės nustatyti. Šią situaciją reguliuojanti taisyklė įtvirtinama DCFR 2 knygos 8:101 str. 3 d., nustatant, kad sutartis aiškinama pagal reikšmę, kurią sutarčiai būtų suteikę protingi asmenys:

a) jei tikrųjų šalių ketinimų nustatyti neįmanoma;

b) jei trečioji šalis, neturinti sutarties šalių teisių, protingai ir sąžiningai rėmėsi pažodine sutarties teksto prasme.⁷⁰

Kaip matome, DCFR principų straipsnis, kuriame įtvirtinamas objektyviojo sutarčių aiškinimo principo taikymo ribos skiriasi nuo kitose minėtose tarptautinėse kodifikacijose bei Lietuvos teisėje įtvirtinto objektyviojo principo taikymo ribų. Pastebime, kad nustatomi du atvejai, kurias turi būti taikomas minėtas principas. Pirmasis atvejis, įtvirtinamas toks pat, kaip ir Lietuvos teisėje, UNIDROIT principuose bei PECL principuose – protingumo testas taikomas tada, kai neįmanoma nustatyti tikrųjų šalių ketinimų. Tačiau DCFR 8:101 str. 3 d. b punkte papildomai įtvirtinama, kad sutartis aiškinama atliekant protingumo testą ir tokiu atveju, kai trečioji šalis, neturinti sutarties šalių teisių, protingai ir sąžiningai rėmėsi pažodine sutarties teksto prasme.⁷¹ Atkreiptinas dėmesys, kad skirtingai nuo 8:101 str. 3 d. a punkto, 8:101 str. 3 d. b punkte kalbama apie sutarties turinio poveikį ne sutarties šalims, bet trečiajam asmeniui. Taigi, įtvirtinama sąžiningos trečiosios šalies apsauga, nustatant, kad trečioji šalis gali pasitikėti sutarties tekstu. Šios taisyklės įtvirtinimas aiškinamas tuo, kad trečioji šalis, veikdama sąžiningai ir protingai negali būti susaistoma sutarties sąvokų specifinės prasmės, dėl kurios slaptai susitarė sutarties šalys.⁷² Kitaip tariant, seikima apsaugoti trečiosios sąžiningos šalies teisėtą lūkestį, nes šiuo atveju sąžininga trečioji šalis turi teisėtą lūkestį remiantis kitų asmenų sutartimi planuoti savo veiksmus bei elgtis tam tikru būdu.

---

⁶⁹ Principles of European contract law (PECL)// http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/PECL%20engelsk/engelsk_partI og_II.htm; prisijungimo laikas: 2012.11.15.

⁷⁰ Draft Common Frame of Reference (DCFR) Outline Edition// http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcf_r_outline_edition_en.pdf; prisijungimo laikas: 2012-12-10.

⁷¹ Ibidem.

⁷² Principles, definitions and model rules of European private law. Draft common frame of reference (DCFR)// http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf; prisijungimo laikas: 2012.12.10. P.582.

Nors minėta nuostata (kad sutartis turi būti aiškinama taikant objektyvųjį sutarties aiškinimo principą) nėra įtvirtinta LR CK sutarčių aiškinimo institute, manytina, kad ji turėtų būti taikoma ir Lietuvoje aiškinant sutartis. Tokia išvada darytina dėl to, jog, kaip minėta, šia nuostata siekiama apsaugoti sąžiningos trečiosios šalies teisėtus lūkesčius. Manytina, kad apsaugant sąžiningą trečiąją šalį, atsidūrusią analogiškoje situacijoje Lietuvoje, turėtų būti taikomi teisėtų lūkesčių, piktnaudžiavimo teise bei sąžiningumo, protingumo ir teisingumo principai (LR CK 1.2 str., 1.5 str.). Šių principų pagalba būtų pasiekiamas toks pats rezultatas.

Apibendrinant aukščiau išdėstyta, pastebime, kad Lietuvos teisėje, kaip ir UNIDROIT, PECL bei DCFR kodifikacijose, yra įtvirtintas objektyvusis sutarties aiškinimo metodas. Priešingai, nei gali iš pirmo žvilgsnio pasirodyti, objektyvusis principas nėra antraeilis principas, kuris yra taikomas tik išimtiniais, retai pasitaikančiais atvejais. Atvirkščiai, šis principas daugeliu atvejų, kai nesutampa sutarties šalių valia dėl sutarties sąlygų (sąvokų), turi didžiausią reikšmę. Būtent taikant šį principą, kurio metu atliekamas protingumo testas, sudaromos galimybės objektyviai nustatyti dėl ko šalys susitarė, kokios teisės, pareigos ir atsakomybė tenka kiekvienai sutarties šaliai.

3.4. Sisteminio sutarties aiškinimo principas

Sekantis sutarčių aiškinimo principas – tai sisteminis sutarčių aiškinimo principas. Jis įtvirtinamas LR CK 6. 193 str. 2 d. nustatant, kad visos sutarties sąlygos turi būti aiškinamos atsižvelgiant į jų tarpusavio ryšį. Kitaip tariant, aiškinant sutartį reikalaujama atsižvelgti į visą sutarties kontekstą.⁷³ Taigi, aiškinant sutartį, negalima nekreipti dėmesio į (neanalizuoti) sutarties preambulę, priedus, susitarimus (sudarytus žodžiu, raštu ar konkliudentiniais veiksmais), pakeičiančius sutarties sąlygas. Bet kuri sutarties dalis gali padėti išaiškinti kitas sutarties dalis (sąvokas, sakinius).

Galima teigti, kad šis sutarčių aiškinimo principas remiasi *noscitur a sociis* doktrina, teigiančia, kad žodžiai yra pažįstami iš jų „kolegų“ (partnerių). Kitaip tariant, aiškinant sutartį, sutarties kontekstas gali parodyti, kad žodis buvo vartojamas ne įprasta jo reikšme (angl. *plain and ordinary meaning*), o atvirkščiai - šalys konkretų žodį vartojo specifine, tik joms žinoma reikšme.⁷⁴ Priešingu atveju, sutartyje vartojamas sąvokas aiškinant izoliuotai nuo sutarties konteksto, sutarčių aiškinimas taptų „žodyniniu aiškinimu“, kai sutarties sąvokos būtų aiškinamos atsižvelgiant tik į

⁷³ Miklelėnas, V. ir kt. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga.

Prievolių teisė, pirmas tomas, Vilnius: Justitia, 2003, P. 252.

⁷⁴ J. Walker. Boilerplate terms, rules of interpretation and developments in drafting contracts// Corporate counsel update. 2003, Nr. 29, P. 20.

įprastą žodžio reikšmę, įtvirtintą žodyne. Pritartina E.A. Farnsworth nuomonei, jog kyla abejonių ar žodis iš viso gali turėti reikšmę, kai jis yra atskirtas nuo sąlygų, kuriomis yra naudojamas.⁷⁵ Sutarties kontekstas (angl. *contract as a whole*) svarbus dėl to, kad bet kuri sutarties dalis: žodis, sakinytis ar pastraipa gali padėti išaiškinti konkrečios aiškinamos sąvokos ar sąlygos prasmę.⁷⁶

Taip pat svarbu atkreipti dėmesį ir į kitą LR CK 6.193 str. 2 d. įtvirtintą nuostatą, kad aiškinant sutartį, reikia atsižvelgti ir į įprastines sąlygas, nors jos sutartyje nenurodytos. Taigi, darytina išvada, kad sutarties turinį sudaro ne tik aiškiai sutarties tekste įtvirtintos sąlygos, tačiau ir numanomos (sutartyje nenurodomos, tačiau jomis privalo būti vadovaujamosi) sąlygos. Remiantis LR CK 6.196 str. 2 d., numanomos sutarties sąlygos nustatomos atsižvelgiant į sutarties esmę ir tikslą, šalių santykių pobūdį, sąžiningumo, protingumo ir teisingumo kriterijus. Ta pati nuostata atkartojama ir LR CK 6.189 str. 1 d., nustatydamas, kad sutartis įpareigoja atlikti ne tik tai, kas tiesiogiai joje numatyta, bet ir visa tai, ką lema sutarties esmė arba įstatymai.

Šio principo įtvirtinimas atrodo logiškas ir pateisinamas kadangi neatsižvelgiant į sutarties kontekstą, sutarties sąvoka galimai būtų aiškinama per siaurai, į sąvokos turinį nebūtų įtraukti kiti, iš viso sutarties konteksto „išskaitomi“ elementai. Tokiu būdu nebūtų pasiektas sutarties aiškinimo tikslas – išsiaiškinti tikrąją šalių valią, nustatyti dėl ko buvo susitarta, ko buvo siekiama sudaryta sutartimi.

Analizuojant Lietuvos Aukščiausiojo teismo praktiką sisteminio sutarties aiškinimo principo kontekste, pastebėtina, kad teismas nėra išsamiai analizavęs koks yra sisteminio sutarties aiškinimo principo turinys. Tačiau paminėtinos kelios nutartys, kuriose buvo plačiau pasisakoma dėl minėto principo. 2009 m. nutartyje Nr. 3K-3-261/2009 pasisakoma, kad sutarties sąlygos turi būti aiškinamos atsižvelgiant į visą sutarties kontekstą. Sisteminis sutarties aiškinimo metodas, taip pat sutarties tikslų aiškinimas gali padėti nustatyti sutarties rūšį, pobūdį, šalių tarpusavio teises ir pareigas.⁷⁷ Tačiau toks išaiškinimas, kaip pastebime yra mažai informatyvus. Kitoje nutartyje pažymima, kad nepaisant to, jog sutartis gali būti sudaryta iš kelių sudėtinių dokumentų, ar jos pavadinimas kitoks negu nustatyta įstatyme, tai neturi įtakos teismų pareigai teisingai aiškinti sutartį.⁷⁸ Sekančioje nutartyje pasisakoma, kad negali likti neišaiškinta nė viena su ginčo dalyku susijusi sąlyga. Svarbu paminėti, kad Lietuvos Aukščiausiasis teismas yra taip pat pasisakęs, kad

⁷⁵ E.A. Farnsworth. „Meaning“ in the law of contracts// Yale, L.J. 1967, Nr. 76, P. 939-942.

⁷⁶ Burton J. Elements of contract interpretation. New York: Oxford university press, 2009. P. 42.

⁷⁷ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. liepos 27 d. nutartis civilinėje byloje R.A. v UAB „Vilsima“, UAB „Čilija“, 3K-3-261/2009.

⁷⁸ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. gegužės 19 d. nutartis civilinėje byloje „Swedbank“ AB v P.B., D.B. Nr. 3K-7-229/2009.

sutarties sąlygų aiškinimo visos sutarties kontekste principas gali būti taikomas ne tik vienai sutarčiai, bet ir kelioms sutartims, jeigu jomis siekiama galutinio bendro tikslo.⁷⁹

Pažymėtina, kad sisteminis sutarčių aiškinimo principas sutinkamas ir UNIDROIT principuose. O konkrečiai 4.4 str. nustatoma, kad sutarties sąlygos ir jos teiginiai turi būti aiškinami ne izoliuotai, o visos sutarties kontekste.⁸⁰ Taigi, šiame teisiniame instrumente įtvirtinama analogiška „kontekstualaus“ sutarties aiškinimo taisyklė. UNIDROIT principų komentatoriai pažymi, kad sąlygos bei sąvokos, įtrauktos į sutartį neturi būti aiškinamos izoliuotai nuo likusio sutarties teksto, sutarties sąlygos bei sąvokos turi būti laikomos neatskiriama visos sutarties dalimi, pripažįstant, kad tarp sutarties sąlygų nėra jokios hierarchijos (nebent kitaip susitarta sutartyje).⁸¹

PECL principuose bei DCFR principuose taip pat įtvirtinamas sisteminio sutarties aiškinimo principas. Atkreiptinas dėmesys, kad tiek PECL, tiek DCFR principuose minėtas principas apibrėžiamas bei aiškinamas analogiškai (tai neturėtų stebinti, kadangi DCFR rengėjai rėmėsi PECL principai, kaip pagrindiniu šaltiniu rengiant naują, DCFR instrumentą). O konkrečiai, PECL principų 5:105 str. ir atitinkamai DCFR principų 2 knygos 8:105 str. įtvirtinama, kad sutartyje vartojamos sąvokos ir išsireiškimai turi būti aiškinami visos sutarties kontekste (angl. *in the light of the whole contract*). Taikant šį sutarties aiškinimo principą, sutarties sąlygos aiškinamos taip, kad jos tarpusavyje turėtų ryšį (būtų suderinamos), kad sutarties sąlygos tarpusavyje neprieštarautų bei nepaneigtų viena kitos.⁸²

Šio sutarties aiškinimo principo kontekste paminėtinas kitas principas, kuris nėra įtvirtintas Lietuvos teisėje, tačiau jis sutinkamas visose analizuojamose kodifikacijose (UNIDROIT, PECL, DCFR). Minėtas principas skelbia, kad sutarties sąlygos turi būti aiškinamos taip, kad nebūtų nepalikta neišaiškinta nė viena sutarties sąlyga ir kiekvienai suteikta kokia nors reikšmė⁸³, t.y. netiesiogiai pasakoma, kad visa sutartis sudaro bendrą vienetą, kuris turi būti aiškinamas

---

⁷⁹ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. gegužės 24 d. nutartis civilinėje byloje *Salmers Latvija* v *AB „Kraft foods Lietuva“*, Nr. 3K-3-208/2012.

⁸⁰ UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts// <http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; prisijungimo laikas: 2012.12.10.

⁸¹ UNIDROIT Principles Official Comments//<http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; prisijungimo laikas: 2012.12.10.

⁸² Lando O., Beale H. Commission on European Contract Law. Principles of European Contract Law – Part I and II. The Hague: Kluwer Law International, 1999. P. 296; Principles, definitions and model rules of European private law. Draft common frame of reference (DCFR)// http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf; prisijungimo laikas: 2012.12.10. P.596.

⁸³ UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts// <http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; prisijungimo laikas: 2012.12.10; Principles of European contract law (PECL)// http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/PECL%20engelsk/engelsk_partI_og_II.htm; prisijungimo laikas: 2012.12.10; Draft Common Frame of Reference (DCFR) Outline Edition// http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcf_r_outline_edition_en.pdf; prisijungimo laikas: 2012-12-10.

„kontekstuliai“, visos sutarties sąlygos yra reikšmingos, papildančios viena kitą, suteikiančios viena kitai prasmę, kiekviena, įtraukta į sutartį sąlyga privalo turėti tikslą, negali būti ignoruojama. Manytina, kad nesivadovaujant šiuo principu, sutarties sąlygos galėtų būti pripažįstamos nereikšmingomis, dėl ko būtų paneigta ir šalių valia.

Nors, kaip minėta, šis principas LR CK nėra įtvirtinamas, manytina, kad jį būtų galima išvesti iš sisteminio sutarties aiškinimo bei protingumo principų. Juk jeigu, pagal sisteminį sutarties aiškinimo principą, sąlygos turi būti aiškinamos ne atskirai, bet atsižvelgiant į jų tarpusavio ryšį, iš to turėtų išplaukti, kad visos sutarties sąlygos yra reikšmingos. Neturėtų kilti abejonių, kad jeigu šalys įtraukė į sutartį tam tikrą sąlygą, tai ji buvo įtraukta su tikslu, t.y. siekiant, kad ji turėtų reikšmę.⁸⁴ Kitaip tariant, ir protingumas reikalauja sąlygą aiškinti taip, kad jai būtų suteikiama reikšmė visos sutarties kontekste.

Šio principo kontekste, pažymėtina, kad Lietuvos Aukščiausiasis teismas, taikydamas LR CK įtvirtintas sutarčių aiškinimo taisykles remiasi ir tarptautinių kodifikacijų nuostatomis sutarčių aiškinimo srityje. Šiuo atveju atkreiptinas dėmesys į 2009 m. kovo 3 d. nutartį Nr. 3K-3-15/2009, kurioje buvo pasisakyta, kad UNIDROIT principų 4.5 straipsnyje nurodyta, kad sutarties sąlygos turi būti aiškinamos taip, jog neliktų neišaiškinta nė viena sutarties sąlyga ir kiekvienai iš jų būtų suteikta kokia nors reikšmė. Taigi sutartį būtina aiškinti kaip vientisą dokumentą, o ne vertinti atskiras jos sąlygas.⁸⁵

Remiantis aukščiau išdėstyta, darytina išvada, kad nors aukščiau minėtas sutarčių principas LR CK ir nėra įtvirtintas, juo yra (bei turi būti) vadovujamasi aiškinant sutartis. Tik tokiu būdu būtų užtikrintas sisteminio sutarties aiškinimo tinkamas taikymas bei nebūtų paneigta šalių valia.

Apibendrinant, manytina, kad sisteminis sutarties aiškinimo principas yra vienas iš svarbiausių sutarties aiškinimo principų, užtikrinantis, jog sutarties visumai bus skiriamas pakankamas dėmesys. Darytina išvada, kad tik aiškinant sutartį sistemiškai, įmanoma sutartį išaiškinti tinkamai.

---

⁸⁴ UNIDROIT Principles Official Comments// <http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; prisijungimo laikas: 2012.12.15.

⁸⁵ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Sofratus“ v UAB „Energijos taupymo centras“, Nr. 3K-3-15/2009.

3.5. Sutarties tikslo principas

Kitas 6.193 str. dalyje įtvirtintas principas teigia, kad sutarties sąlygos turi būti aiškinamos atsižvelgiant į sutarties sudarymo tikslą. Sutarties sudarymo tikslo išsiaiškinimas yra svarbus dėl to, jog būtent šis tikslas gali padėti išsiaiškinti tikruosius šalių ketinimus, t.y. ko siekė šalys sudarydamos sutartį. Sutarties sudarymo tikslo išsiaiškavimo svarba neabejotina. Tai galima pailustruoti analizuojant LR CK 1.86 str., reglamentuojantį tariamus sandorius. O konkrečiai, minėto straipsnio pirmoje dalyje nustatoma, kad tik dėl akių (neketinant sukurti teisinių pasekmių) sudarytas sandoris negalioja. Kitaip tariant, nustatius, jog sutarties šalių tikslas buvo sudaryti sandorį neketinant sukurti teisinių pasekmių, sandoriui taikomos atitinkamos pasekmės – sandoris laikomas negaliojančiu. Šiuo atveju lemiamą reikšmę turi sutarties (sandorio) tikslas, t.y. jei šalių tikslas buvo nesukurti teisinių pasekmių – sandoris jų ir nesukuria (yra pripažįstamas negaliojančiu). Darytina išvada, kad sutarties sudarymo tikslui išsiaiškinti galima pasitelkti tiek sutartį su visais jos priedais, derybų istoriją liudijančius dokumentus, tiek ir kitas tikslą atskleisti padedančias teisėtas įrodinėjimo priemones.

Siekiant išsiaiškinti kokią reikšmę sutarties sudarymo tikslas turi praktikoje, analizuotina Lietuvos Aukščiausiojo teismo praktika. Paminėtina Lietuvos Aukščiausiojo teismo 2008 m. rugpjūčio 25 d. nutartis, kurioje teismas pasisakė, kad sutarties tikslas gali padėti atskleisti tikruosius šalių ketinimus, taip pat nustatyti ir sutarties rūšį, pobūdį, vienos ar kitos jos sąlygos prasmę.⁸⁶ Taigi, manytina, jog sutarties sudarymo tikslas yra viena iš svarbiausių aplinkybių sutarties aiškinimui, kurią reikalinga nustatyti kiekvienoje byloje. Iliustruojant kaip sutarties tikslo išsiaiškinimas gali padėti aiškinant sutartį, paminėtina Lietuvos Aukščiausiojo teismo 2013 m. sausio 9 d. nutartis Nr.3K-3-154/2013, kurioje buvo sprendžiamas sutarties kvalifikavimo ir iš jos kylančių teisinių pasekmių klausimas. Minėtoje byloje teismas pažymėjo, kad iš pateiktos ginčo šalių sudarytų tarpusavio sutarčių analizės akivaizdu, kad šalys siekė (t.y. jų tikslas buvo) perleisti ginčo žemę nuosavybės teise <...> kvalifikuojant sutartį svarbu išsiaiškinti, koks yra pagrindinis sutarties tikslas.⁸⁷ Nustatius, jog sutarties tikslas buvo perleisti ginčo žemę nuosavybės teise, sutartis buvo kvalifikuota kaip pirkimo pardavimo su atpirkimo teise sutartis.

⁸⁶ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. rugpjūčio 25 d. nutartis civilinėje byloje *A. R. v J. R., G. A., G. K. (G. K.), A. B.*, Nr. 3K-3-304/2008.

⁸⁷ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2013 m. sausio 9 d. nutartis civilinėje byloje *BUAB „Remivilas“ v AB „SEB lizingas“*, Nr. 3K-3-154/2013.

Analizuojant UNIDROT principus, pastebėtina, kad sutarties tikslų išaiškinimas įtraukiamas į aplinkybių, reikšmingų aiškinant sutartį, sąrašą. 4.3 str. d dalyje teigiama, kad aiškinant sutartį, be kita ko, turi būti atsižvelgiama į sutarties esmę bei tikslą.⁸⁸

PECL principuose bei DCFR principuose, kaip ir UNIDROIT principuose, sutarties tikslo nustatymas nėra išskiriamas kaip atskiras principas. Sutarties esmė ir tikslas, pagal minėtas kodifikacijas, yra aplinkybė, į kurią turi būti atsižvelgiama aiškinant sutartį.⁸⁹

Taigi, nors sutarties tikslų išsiaiškinimas nėra išskiriamas atskiroje sutarčių aiškinimui skirto straipsnio dalyje, manytina, kad jis turėtų būti laikomas vienu iš svarbiausių sutarties aiškinimo principų. Sutarties tikslo išsiaiškinimas suteikia galimybę nustatyti bendruosius šalių ketinimus bei nustatyti ar bendrieji šalių ketinimai apskritai egzistavo sutarties sudarymo metu, tinkamai kvalifikuoti sutartį, be kita ko, atskleidžiant iš jos išplaukiančias numanomas sąlygas.

3.6. Reikšmingų aplinkybių principas

Sekantis sutarčių aiškinimo principas įtvirtinamas LR CK 6.193 str. 5 d., kurioje teigiama, kad aiškinant sutartį, taip pat turi būti atsižvelgiama į šalių derybas dėl sutarties sudarymo, šalių tarpusavio santykių praktiką, šalių elgesį po sutarties sudarymo ir papročius. Kitaip tariant, įtvirtinamos aplinkybės, kurios gali būti svarbios aiškinant sutartį. Minėtame straipsnyje įtvirtinamos keturios svarbios aplinkybės:

- 1) šalių derybos dėl sutarties sudarymo;
- 2) šalių tarpusavio santykių praktika;
- 3) šalių elgesys po sutarties sudarymo;
- 4) papročiai.

Manytina, kad svarbių aplinkybių sąrašas nėra baigtinis, kadangi sutarčių aiškinimui kiekvienu atveju svarbios gali būti skirtingos aplinkybės, ir paprasčiausiai būtų neprotinga į jas neatsižvelgti. Lietuvos Aukščiausiasis teismas taip pat pripažįsta, kad aiškinant sutartis turi būti atsižvelgiama ir į kitas, LR CK 6. 193 str. 5 d. eksplicitiškai neįtvirtintas reikšmingas aplinkybes.⁹⁰

⁸⁸ UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts// <http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; prisijungimo laikas: 2013.01.15.

⁸⁹ Principles of European contract law (PECL)// http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/PECL%20engelsk/engelsk_partI_og_II.htm; prisijungimo laikas: 2013.01.15; Draft Common Frame of Reference (DCFR) Outline Edition// http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en.pdf; prisijungimo laikas: 2013-01-15.

⁹⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2000 m. balandžio 3 d. nutartis civilinėje byloje *AB Turto bankas v. UAB „Vaidluvė“*, bylos Nr. 3K-3-406/2000, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m.

Šalių derybos dėl sutarties sudarymo yra svarbios dėl to, kad būtent derybų metu buvo tariamasi dėl sutartyje naudojamų sąvokų, konkrečių sąlygų, jų formuluočių, išreiškiami kiekvienos šalies siekiai. Manytina, kad derybos gali atskleisti kokius bendruosius ketinimus šalys turėjo dėl sutartyje vartojamų sąvokų.

Šios svarbios aplinkybės kontekste reikalinga atkreipti dėmesį, jog sutarties šalys gali į sutartį įtraukti sutartį vienijančią sąlygą (angl. *merger clause*), kurioje nustatoma, kad viso iki sutarties sudarymo vykusios derybos (žodžiu ar raštu) netenka galios, ir vienintelis dokumentas, įtvirtinantis galutinę, laisvai susiformavusią šalių valią yra būtent sutartis. Įtvirtinant tokią ar savo esme panašią sąlygą, siekiama, kad ikisutartiniai šalių santykiai neturėtų jokios reikšmės. Tačiau tokia sutarties sąlyga neturi įtakos sutarties aiškinimui – visa ikisutartinė dokumentacija ir susirašinėjimas gali būti panaudoti aiškinant sutartį ar nustatant bendruosius šalių ketinimus.⁹¹

Sekanti LR CK įtvirtinta svarbi aplinkybė - šalių tarpusavio praktika. Šalių tarpusavio praktiką galima būtų aprėžti kaip tam tikrą tarp sutarties šalių buvusią pasikartojančių veiksmų seką. Manytina, kad, atsižvelgiant į ankstesnę šalių tarpusavio praktiką (į tai, kaip buvo vykdomos ankstesnės tarpusavio sutartys, kaip tose sutartyse įtvirtintos sąlygos būdavo interpretuojamos šalių ir pan.) gali padėti nustatyti, ar pagrįstai ir protingai konkrečios sutarties atveju, šalis interpretavo sutarties sąlygas ir elgėsi tam tikru būdu. Pavyzdžiui, jei pirkėjui, kuris buvo ankščiau sudaręs ne vieną sutartį dėl prekių prikimo pardavimo, prekės visada būdavo pristatomos nemokamai (nors sutartyje sąlygos dėl to, kaip turi būti paskirstomos prekių pristatymo išlaidos nebuvo), protinga būtų manyti, kad nors vėlesnėje sutartyje ir nėra aptarta kaip paskirstyti pristatymo išlaidas, šios išlaidos tenka prekių pardavėjui. Kitaip tariant, pirkėjas sąžiningai ir protingai pasitiki, kad šia sutartimi bus laikytasi ankstesnės tarp šalių susiklosčiusios praktikos.

Trečioji LR CK 6.193 str. 5 d. įtvirtinta aplinkybė – šalių elgesys po sutarties sudarymo. Manytina, kad ši aplinkybė turėtų būti aiškinama sistemiškai, atsižvelgiant į jos ryšį su kitomis LR CK įtvirtintomis normomis. O konkrečiai, LR CK 1.71 str. 1 d. nustatyta, kad sandoriai gali būti sudaromi ir konkliudentiniais veiksmais. Kadangi sutartis yra viena iš sandorių rūšių, darytina išvada, kad sutartį sudaryti (pakeisti) taip pat galima konkliudentiniais veiksmais. Šiuo atveju atkreiptinas dėmesys, kad, remiantis Lietuvos Aukščiausiojo teismo praktika, faktiniai šalių veiksmai vykdant sutartį ir derybų dėl jos pakeitimo metu yra teisiškai reikšmingi, bet vien jie

---

sausio 18 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Amplitudė“ v. UAB „Radijo elektroninės sistemos“*, bylos Nr. 3K-3-47/2006.

⁹¹ Mikelėnas, V. ir kt. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė, pirmas tomas, Vilnius: Justitia, 2003, P. 253-254.

nenulemia išvados, ar jais sutartis buvo pakeista. Jie yra tik viena iš faktinių aplinkybių. Nustatant tikruosius šalių ketinimus dėl sutarties pakeitimo ir ar toks pakeitimas įvyko, turi būti įvertinama, koks buvo šalių susitarimas dėl sutarties keitimo tvarkos, procedūros ir sutarties pakeitimo įforminimo. Jeigu sutarties pakeitimas turi būti įforminamas dvišaliu pasirašytu susitarimu, kuriame pasisakoma dėl šalių pakeistų teisių ir pareigų, tai vien faktinio pobūdžio veiksmai teismo pripažįstami nepakankamais išvadai, kad sutartis buvo pakeista vien faktinio pobūdžio vykdymo veiksmis.⁹² Taigi, pripažįstama, kad faktiniais (konkliudentiniais) veiksmais galima pakeisti sutartį, tačiau būtina nustatyti, kad, pagal šalių susitarimą, faktiniams veiksams suteikiama tokia reikšmė.

Paskutinė šiame straipsnyje įtvirtinta aplinkybė – papročiai. Kadangi šiame straipsnyje papročio sąvoka nėra apibrėžiama, atkreiptinas dėmesys į LR CK 1.4 str., kuriame įtvirtinta, kad įstatymų ar sutarčių nustatytais atvejais civiliniai santykiai reglamentuojami pagal papročius. Aiškinant papročio sąvoką tikslinga atkreipti dėmesį į tai, kaip paprotys aiškinamas LR CK komentare. O konkrečiai, teigiama, kad paprotys – tai įstatyme nenumatyta visuotinai pripažįstama elgesio taisyklė, susiklosčiusi tam tikroje civilinės apyvartos srityje dėl to, kad ja buvo ilgai vadovautasi ir jos laikytasi. Atkreiptinas dėmesys, kad siekiant pripažinti tam tikrą elgesio taisyklę papročiu, būtina nustatyti, kad ši taisyklė yra:

- 1) visuotinai taikoma tam tikroje civilinės apyvartos srityje;
- 2) atsiradusi labai seniai;
- 3) nuolat, nenutrūkstamai taikoma;
- 4) vertinama kaip teisinga ir būtina (lot. *opinio necessitatis*).

Taigi, tik nustatčius, kad elgesio taisyklė atitinka aukščiau minėtus kriterijus, galima ją laikyti papročiu, saistančiu sutarties šalies, nustatančiu tam tikras šalių tarpusavio teises ir pareigas bei atsakomybę.

Analizuojant reikšmingų aplinkybių principą tarptautinėse kodifikacijose, visų pirma, pastebime, UNIDROIT principų 4.3 str. nustato, jog taikant 4.1 ir 4.2 str., turi būti atsižvelgiama į visas aplinkybes, įskaitant: preliminarias šalių derybas; tarp šalių susiklosčiusią praktiką; šalių elgesį sudarius sutartį; sutarties prigimtį ir tikslą; konkrečioje verslo srityje visuotinai priimtą atitinkamų sąlygų ir teiginių reikšmę; papročius. Tokiu būdu įtvirtinamos sutarčių aiškinimui svarbios aplinkybės, common law teisės sistemos šalyse dar vadinamos faktų matrica (angl. *factual matrix*).

---

⁹² Lietuvos Aukščiausiojo teismo civilinių bylų skyriaus 2012 m. vasario 20 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Kauno audinių projektas“ v UAB „Pergamas“, Nr. 3K-3-62/2012.

Pažymėtina, kad į minėtas aplinkybes reikia atsižvelgti abiem atvejais, t.y. tiek taikant objektyvųjį, tiek ir subjektyvųjį sutarčių aiškinimo metodą.⁹³

Analizuojant 4.3 str. įtvirtintas sutarties aiškinimui svarbias aplinkybes, reikėtų aptarti kiekvieną svarbią aplinkybę atskirai. Pirma, 4.3 str. nurodoma aplinkybė – preliminarios šalių derybos. Darytina išvada, kad iš preliminarių derybų galima nustatyti, kaip konkrečias sąvokas suprato šalys prieš sudarant sutartį, kodėl buvo į galutinę sutartį buvo įtrauktos tam tikros sąlygos, o kitas atsisakyta įtraukti.

Antra aplinkybė – tarp šalių susiklosčiusi praktika (angl. *prior course of dealing*). Komerciniuose santykiuose neretai pasitaiko, kad bendradarbiaudamos šalys viena su kita sudaro keletą panašių sutarčių.⁹⁴ Taigi gali susidaryti situacija, kai viena šalis, atsižvelgdama į sutarčių vykdymo praktiką, naujai sudarytą sutartį aiškina taip pat kaip ir anksčiau sudarytas sutartis. Kitaip tariant atsiranda tam tikras ryšys, siejantis abi šalis, leidžiantis nuspėti kitos šalies veiksmus dėl sutarties vykdymo. Pažymėtina, kad UNIDROIT principai neapibrėžia tarp šalių susiklosčiusios praktikos sąvokos. Tačiau ši sąvoka pakankamai aiškiai ir suprantamai apibūdinama JAV Vieningame komerciniame kodekse (angl. *Uniform Commercial Code*) 1-303 str. O konkrečiai, minėto straipsnio b dalyje nustatyta, kad tarp šalių susiklosčiusi praktika yra veiksmų, kuriuos atliko šalys, vykdydamos tarp jų pačių sudarytas ankstesnes sutartis, seka, kuri yra pakankama tam, kad būtų galima spręsti apie sukurtą bendrą supratimą aiškinant jų posakius ir kitokią elgesį.⁹⁵ Atsižvelgiant į aukščiau paminėtą, galima teigti, kad siekiant įrodyti, jog tarp šalių buvo susiklosčiusi praktika, reikėtų nustatyti, kad tarp šalių anksčiau buvo sudarytos panašios sutartys, visos sutartys buvo aiškinamos vienodai ir nuosekliai, dėl ko viena šalis, pasitikėdama kitos šalies elgesiu, įgijo teisę veikti atitinkamu būdu. UNIDROIT komentatoriai teigia, kad tarp šalių nusistovėjusi praktika jas saisto automatiškai, nebent šalys aiškiai atsisakė šios taisyklės taikymo.⁹⁶ Šiuo atveju reikėtų atkreipti dėmesį į UNIDROIT principų 1.8 str. reglamentuojančio nepastovų šalies elgesį (angl. *inconsistent behaviour*) ryšį su nagrinėjama norma., 1.8 str. nustatoma, kad šalis negali veikti nenuosekliai (prieštarinčiai) kitos šalies supratimui, kuri ji pati suformavo veikdama tam tikru būdu. Galima daryti išvadą, kad minėtas straipsnis įtvirtina taisyklę, kad šalies elgesys ją

⁹³ UNIDROIT Principles Official Comments// <http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; prisijungimo laikas: 2012.10.22.

⁹⁴ Burton J. Elements of contract interpretation. New York: Oxford university press, 2009. P. 52.

⁹⁵ Uniform Commercial Code// <http://www.law.cornell.edu/ucc/search/display.html?terms=course&url=/ucc/1/article1.htm#s1-303>; prisijungimo laikas: 2012.10.22.

⁹⁶ UNIDROIT Principles Official Comments// <http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; prisijungimo laikas: 2012.10.22.

saisto taip pat kaip ir sutarties sąlygos. Šia taisykle, be kita ko, įtvirtinami ir pagrindiniai: sąžiningumo (angl. *good faith*) ir sąžiningos prekybos (angl. *fair dealing*) principai. UNIDROIT principų 1.8 str. papildo 1.9 str., įtvirtindamas, kad šalys turi laikytis <...> praktikos, kurią jos nustatė tarpusavio santykiuose. Galima pastebėti, kad UNIDROIT 2.18 str. įtvirtinama ta pati taisyklė, t.y. kalbama apie situaciją, kai viena šalis elgiasi remdamasi kitos šalies elgesiu. Taigi, galima teigti, kad aukščiau minėta taisyklė perkeliama ir į sutarčių aiškinimo institutą.

Trečia aplinkybė, į kuria turi būti atsižvelgta aiškinant sutartis - šalių elgesys vykdant sutartį. Nei UNIDROIT principai, nei UNIDROIT principų komentaras nepateikia šalių elgesio vykdant sutartį apibrėžimo. Tačiau pakankamai aiškų sąvokos apibūdinimą galime rasti JAV Vieningame komerciniame kodekse, kurio 1-303 a dalyje nurodoma, kad šalių elgesys sudarius sutartį (angl. *course of performance*) – tai konkretaus sandorio vykdymo šalių veiksmų seka, atitinkanti du kriterijus:

- 1) sandorio vykdymas susijęs su daugkartiniu tapačių veiksmų atlikimu;
- 2) kita šalis suprastama sutarties prigimtį ir turėdama galimybę prieštarauti pirmosios šalies pasirinktam vykdymo būdui, priima tokį įvykdymą ir jam neprieštarauja.⁹⁷

Kitais tariant, 4.3 c dalyje įtvirtinama aukščiau minėta taisyklė, kad šalių saisto jos elgesys, taip pat kaip sutarties sąlygos. Ši aplinkybė svarbi tuo, kad šalių elgesys sudarius sutartį gali atskleisti tikruosius šalių ketinimus, t.y. iš to kaip elgiasi šalys tarpusavio santykiuose galima gauti svarbių žinių apie tai, kaip jos supranta sutarties sąlygas. Be to, ši taisyklė, kaip ir 4.3 b dalyje įtvirtinta taisyklė apsaugo sąžiningą sutarties šalį kitos šalies nepastovaus elgesio atveju.

UNIDROIT principų 4.3 d dalis nustato dar viena aplinkybę, į kurią reikia atsižvelgti aiškinant sutartis - sutarties prigimtį ir tikslą. Ši aplinkybė svarbi siekiant išsiaiškinti tikruosius šalių ketinimus, nes būtent sutarties sudarymo tikslas parodo kokią valią (nebūtinai bendrą) turėjo sutarties šalys.

Penktoji svarbi aplinkybė – konkrečioje verslo srityje visuotinai priimta atitinkamų sąlygų ir teiginių reikšmė. Šiuo atveju omenyje turimi verslo praktikoje susiklostę tam tikros sąvokos, turinčios savitą reikšmę. Kaip pavyzdį galima pateikti plačiai žinomą tarptautinės prekybos terminų taisyklės INCOTERMS 2010, kuriose apibrėžiamos pagrindinės tarptautinės prekybos sąvokos. (pvz. kilus ginčui dėl sutarties sąvokos “CIF”, pagal INCOTERMS 2010 taisyklės, CIF aiškinama kaip sutartis, pagal kurią prekių pardavėjas privalo apmokėti išlaidas, kurios reikalingos krovinio

---

⁹⁷ Uniform Commercial Code// <http://www.law.cornell.edu/ucc/1/article1.htm#s1-303>; prisijungimo laikas: 2013.01.27.

pristatymui į sutartą paskirties uostą, pasirūpinti krovinio draudimu bei transportavimu (cost, insurance, freight).⁹⁸

Paskutinė svarbi aplinkybė, įtvirtinta 4.3 str. – papročiai (angl. *usages*). Papročiai turėtų būti aiškinami atsižvelgiant į UNIDROIT principų 1.9 str., kurio pirmoje dalyje nustatyta, kad šalys turi laikytis bet kokio papročio, dėl kurio jos susitarė. To paties straipsnio antra dalis sako, kad šalys turi laikytis papročio, kuris yra plačiai žinomas tarptautinėje prekyboje ir jo nuolat laikosi šalys atitinkamoje prekybos srityje (lot. *lex mercatoria*), išskyrus atvejus, kai tokį paprotį taikyti būtų neprotinga. Pažymėtina, kad 1.9 str. a dalis nustato, kad šalis saisto tik toks paprotys, dėl kurio šalys susitarė, t.y. įtvirtinamas sutarties laisvės principas.⁹⁹ Antrojoje dalyje kalbama apie kitokia situacija, o būtent kai šalys nesitarė dėl papročių taikymo. Šiuo atveju, siekiant taikyti tarptautinėje prekyboje žinomą paprotį, dėl kurio taikymo šalys nėra susitarę, reikalinga, kad paprotys atitiktų du kriterijus:

- 1) paprotys yra plačiai žinomas tarptautinėje prekyboje;
- 2) jo nuolat laikosi šalys atitinkamoje prekybos srityje.

Tačiau aukščiau minėtas straipsnis numato ir išimtį, kad paprotys netaikomas tokiu atveju, kai jį taikyti būtų neprotinga (angl. *unreasonable*). Kiekvienu atveju sutartį aiškinantis subjektas, atsižvelgdamas į visas turinčias reikšmės aplinkybes, turėtų nuspręsti ar paprotį taikyti būtų protinga ar ne.

Atkreiptinas dėmesys, kad, kaip ir LR CK, taip ir 4.3 str. nurodytas svarbių aplinkybių sąrašas nėra baigtinis¹⁰⁰, jame įtvirtinamos tik pačios svarbiausios aplinkybės, dėl to sutartį aiškinantis subjektas gali atsižvelgti ir į kitas, šiame straipsnyje nenurodytas svarbias aplinkybes.

Analizuojant PECL bei DCFR principus, pastebime, kad šiuose teisiniuose instrumentuose taip pat įtvirtinamos reikšmingos aplinkybės, į kurias turi būti atsižvelgiama aiškinant sutartis. Tiek PECL, tiek DCFR principuose įtvirtinamos analogiškos aplinkybės, į kurias turi būti atsižvelgta aiškinant sutartį. Nurodoma, kad reikia atsižvelgti į šias reikšmingas aplinkybes:

- 1) sąlygas, kuriomis buvo sudaryta sutartis, įskaitant ir preliminarias derybas;
- 2) šalių elgesį (prieš sudarant sutartį, sutarties sudarymo metu bei po sutarties sudarymo);
- 3) sutarties esmę ir tikslą;

---

⁹⁸INCOTERMS 2010. A comprehensive guide to the 11 INCOTERMS 2010// http://books.google.lt/books?id=VnZOKvrM4A0C&printsec=frontcover&hl=lt&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false; prisijungimo laikas: 2013.01.27.

⁹⁹ UNIDROIT Principles Official Comments//<http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; prisijungimo laikas: 2013.01.27.

¹⁰⁰ UNIDROIT Principles Official Comments//<http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; prisijungimo laikas: 2013.02.09.

4) sutarties aiškinimą, kuris buvo taikomas šalių kitoms sutarties sąlygoms aiškinti bei tarp šalių susiklosčiusią praktiką;

5) konkrečioje verslo srityje visuotinai priimtą atitinkamų sąlygų ir teiginių reikšmę bei sutarties aiškinimą, kuris buvo taikomas kitoms sutarties sąlygoms aiškinti;

6) papročius;

7) sąžiningumą bei sąžiningą verslo praktiką.¹⁰¹

Taigi, PECL ir DCFR principai, lyginant su UNIDROIT principais bei LR CK įtvirtina platesnį, tačiau ne baigtinį,¹⁰² reikšmingų aplinkybių sąrašą.

Atkreiptinas dėmesys, jog DCFR, kaip vėliau priimta kodifikacija, įtvirtina papildomą nei PECL principai, nuostata, reglamentuojant reikšmingas sutarčių aiškinimui aplinkybes. O konkrečiai, DCFR 8:102 str. papildomas antrąja dalimi, kuri skirta apsaugoti sąžiningą trečiąją šalį. Minėto straipsnio antroje dalyje nustatoma, kad, kai sutarties aiškinimas liečia sąžiningą trečiąją šalį, kuri protingai be sąžiningai pasitikėjo akivaizdžia (lingvistine) sutarties prasme, aiškinant sutartį galima atsižvelgti į pirmas tris 8:102 str. 1 d. numatytas aplinkybes (sąlygas, kuriomis buvo sudaryta sutartis, įskaitant ir preliminarias derybas; šalių elgesį (prieš sudarant sutartį, sutarties vykdymo metu bei po sutarties sudarymo); sutarties esmę ir tikslą)) tik tokiu atveju, jei šios aplinkybės buvo žinomos arba protingai galėjo būti žinomos trečiajai šaliai. Taigi, taikant šią normą, trečioji šalis, kaip negalėjusi žinoti ar nežinojusi apie sutarties šalių elgesį iki sudarant sutartį ir po sutarties sudarymo, yra apsaugoma nuo jai netikėto bei jos teisėtus lūkesčius pažeidžiančio sutarties aiškinimo.

Apibendrinant, galima teigti, kad Lietuvos teisė bei tarptautinės kodifikacijos pripažįsta, kad aiškinant sutartį reikia atsižvelgti į svarbias aplinkybes. Nors skirtingose kodifikacijose įtvirtinamas skirtingas reikšmingų aplinkybių skaičius, tačiau ta nereiškia, kad sutartį aiškinantis subjektas, turi nekreipti dėmesio į kitas, reikšmingų aplinkybių sąrašė nenurodytas aplinkybes. Priešingai, nustatius, kad į sąrašą neįtraukta aplinkybė gali padėti tinkamai išaiškinti sutartį ar konkrečios jos sąlygą (sąvoka), į ją taip pat turėtų būti atsižvelgiama. Kitaip tariant, reikšmingų

---

¹⁰¹ Principles of European contract law (PECL)// http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/PECL%20engelsk/engelsk_partI_og_II.htm; prisijungimo laikas: 2013.02.09; Draft Common Frame of Reference (DCFR) Outline Edition // http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en.pdf; prisijungimo laikas: 2013-02-09.

¹⁰² Lando O., Beale H. Commission on European Contract Law. Principles of European Contract Law – Part I and II. The Hague: Kluwer Law International, 1999. P. 291; Principles, definitions and model rules of European private law. Draft common frame of reference (DCFR)// http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf; prisijungimo laikas: 2013.02.09. P.587.

aplinkybių išvardijimas tik nurodo gaires, kuriomis turėtų būti vadovaujama, t.y. sąrašas neturėtų būti vertinamas kaip baigtinis.

3.7. Contra Proferentem principas

Kitas, nagrinėtinas sutarčių aiškinimo principas įtvirtinamas LR CK 6.193 str. 4 d. Tai *contra proferentem* principas, skelbiantis kad sutartis turi būti aiškinama sutarties sąlygas pasiūliusios šalies nenaudai, ir sutartį priėmusios šalies naudai. Minėtame straipsnyje, skirtingai nei tarptautinėse kodifikacijose, taip pat nustatoma, kad bet kokių atveju, sutartis turi būti aiškinama prieš sutarties sąlygas pasiūliusią šalį ir jei buvo sudaryta vartojimo sutartis arba sutartis sudaryta prisijungimo būdu.

Šio principo įtvirtinimas grindžiamas tuo, kad sutartį pasiūlusi šalis turėjo galimybę parengti sutartį taip, kad joje neliktų jokių neaiškumų, dviprasmybių ar spragų¹⁰³. Taigi, rizika, susijusi su tinkamu sutarties parengimu tenka būtent sutartį pasiūliusiai šaliai. Minėtu pagrindiniu vadovaujasi ir Lietuvos Aukščiausiasis teismas. O konkrečiai, teismas yra pasisakęs, kad standartinės sutarties sąlygas parengusi šalis privalo ne tik tinkamai atskleisti šias sąlygas kitai sutarties šaliai, tačiau taip pat yra atsakinga už tai, kad jos parengtos standartinės sutarties sąlygos būtų aiškios ir nedviprasmiškos. Jeigu standartinės sąlygas parengusi šalis to tinkamai nepadaro, kilus sutarties šalių ginčui, ši šalis negali remtis tokiomis standartinėmis sąlygomis, dėl kurių aiškumo ir atskleidimo kitai sutarties šaliai kyla abejonių. Pareiga įrodyti, kad standartinės sąlygos yra aiškios ir neturėjo būti klaidingai suprastos kitos sutarties šalies, taip pat kaip ir tai, kad jos kitai šaliai buvo tinkamai atskleistos, tenka standartinės sąlygas parengusiai šaliai.¹⁰⁴

Taigi, *Contra proferentem* turėtų skatinti šalį, rengiančią sutartį, nustatyti aiškias bei nedviprasmiškas sutarties sąlygas. Kitas argumentas, naudojamas pateisinti šio principo taikymą, yra tas, kad šis principas padeda išlyginti balansą tarp ekonomine galia, patirtimi ar žiniomis nelygių sutartis šalių.¹⁰⁵ Šio principo taikymo apimtis priklauso nuo bylos aplinkybių, t.y. kuo mažesnę įtaką antroji šalis (akceptantas) turėjo tariantis, derantis dėl sutarties sąvokų, tuo labiau pateisinamas sutarties aiškinimas *contra proferentem*.¹⁰⁶ Nors šis principas visuotinai taikomas, tačiau yra ir šio

¹⁰³ Farnsworth E.A. Farnsworth on contracts. New York: Aspen Publishers, 2004. P. 301.

¹⁰⁴ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. lapkričio 27 d. nutartis civilinėje byloje *VšĮ Įstros aerodromas v UAB „BTA draudimas“* 3K-3-600/2006.

¹⁰⁵ D. Horton. Flipping the script: Contra Proferentem and Standart Form contracts//University of Colorado Law Review. 2009, Nr. 80, P. 34.

¹⁰⁶ UNIDROIT Principles Official Comments//<http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; prisijungimo laikas: 2013.02.15.

principo kritikų. Corbin teigia, kad *contra proferentem* taisyklė net negali vadintis sutarčių aiškinimo principu, nes jos pagalba nebandoma išsiaiškinti kokią reikšmę sutarties šalys suteikė tam tikrai sąvokai ar sąlygai. Teigiama, kad ši taisyklė – viso labo politikos taisyklė, skirta apsaugoti silpnesniąją šalį.¹⁰⁷ Omri Ben-Shahar siūlo atsisakyti *contra proferentem* taisyklės taikymo, vietoje jos įtvirtinant derybų atkartojimo (angl. *bargain-mimicking*) principą. Autorius teigia, kad jeigu sutinkame, jog svarbiausias sutarčių aiškinimo instituto tikslas yra nustatyti, atkartoti (angl. *mimic*) šalių tikrąją valią, tai ją tiksliausiai atkartoja būtent šalių derybinė galia sudarant sutartį. Teigiama, jog aiškinti sutartį reikia didesnę derybinę galią turinčios šalies naudai, nes jei sutartyje būtų visos sąvokos išaiškintos, spragos užpildytos, jos būtų palankios būtent didesnę derybinę galią turinčios šalies naudai, t.y. didesnę derybinę galią turinti šalis būtų sutartyje įtvirtinus jai palankias sutarties sąlygas, o mažesnę derybinę galią turinti šalis, siekdama sudaryti sutartį būtų privalėjusi su tokia, kad ir jai nepalankia, sutartimi sutikti. Tokiu būdu ir būtų atkartota tikroji šalių valia.¹⁰⁸ Tačiau ši Omri Ben-Shahar teorija turi ir trūkumų. Pažymėtina, kad ne visais atvejais galima nustatyti, kuri šalis turėjo didesnę derybinę galią. Be to, darytina išvada, kad tokiu atveju vartotojas, kaip mažesnę derybinę galią turinti šalis, būtų neapsaugota nuo stipresnės šalies piktnaudžiavimo.

Sutelkiant dėmesį į *contra proferentem* principo taikymą Lietuvoje, pastebėtina, kad šis principas nėra pagrindinis sutarčių aiškinimo principas, t.y. jis taikomas tik subsidiariai (pirmenybė teikiama sąžiningumo bei tikrųjų šalies valios ketinimų principams). Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad principas būtų taikomas tik tuo atveju, jei sutarties sąlygos būtų neaiškios, dviprasmiškos.¹⁰⁹ Darytina išvada, kad *contra proferentem* principas taikomas kaip paskutinė priemonė, t.y. tik tuo atveju, kai taikant aukščiau minėtus sutarčių aiškinimo principus nėra galimybių išsiaiškinti sutarties sąvokos reikšmės.¹¹⁰

Taip pat svarbu paminėti, kad LR CK 6.193 str. 4 d. nustatoma, kad visais atvejais sutarties sąlygos turi būti aiškinamos vartotojų naudai. Manytina, kad ši nuostata į Lietuvos teisę yra perkelta iš Europos Tarybos direktyvos 1993/13/EBB dėl nesąžiningų sąlygų vartojimo sutartyse, kurios 5 str. įtvirtinama, kad kilus abejonių dėl sąlygos reikšmės, sutartis interpretuojama būtent vartotojo

---

¹⁰⁷ Klapp v. United insurance group agency inc., 2003.

¹⁰⁸ O. Ben-Shahar. Bargaining Power theory Power of default rules//Columbia law review. 2009, Nr. 109:396, P. 396-397.

¹⁰⁹ R. Lazauskaitė. Atsakomybę ribojančių ar pašalinančių susitarimų aiškinimo ir galiojimo probleminiai aspektai// Socialinių mokslų studijos. 2011, Nr. 3(2), P. 614.

¹¹⁰ Paar C.R. and Kniffen E.V. The underwriter's role against *contra proferentem*// <http://www.zelle.com/assets/attachments/The%20Underwriter%E2%80%99s%20Role%20Against%20Contra%20Proferentem.pdf>; prisijungimo laikas: 2013.02.15.

naudai.¹¹¹ Be to, valstybės įsipareigojimas ginti vartotojus kyla ir iš pačios Konstitucijos, kurios 46 str. įtvirtinama, kad valstybė turi pozityviają pareigą ginti vartotojų interesus. Taigi, vienas iš contra proferentem taisyklės taikymo tikslų turėtų būti laikomas vartotojų gynimas.

Pažymėtina, kad Lietuvos Aukščiausiasis teismas, aiškindamas contra proferentem principą yra nurodęs, kad contra proferentem yra specialioji norma, bendrųjų sutarčių aiškinimo principų atžvilgiu.¹¹² Taigi, kaip jau minėta, ši norma turėtų būti taikoma subsidiariai. Kitoje nutartyje pasisakyta, kad CK 6.193 straipsnio 4 dalies normos taikymui nebūtina konstatuoti, kad sutartis buvo sudaryta prisijungimo būdu, užtenka sąlygų pasiūlymo fakto.¹¹³ Sekančioje nutartyje teigiama, kad ši taisyklė taikoma ne tik sutarties ar jos sąlygų autoriui, bet ir kiekvienam, kuris pasiūlo jau surašytos sutarties sąlygas¹¹⁴, t.y. standartines sutarties sąlygas. Remiantis Lietuvos Aukščiausiojo teismo praktika, dažniausiai contra proferentem taisykle remiamasi aiškinant draudimo sutartis. Šis faktas neturėtų stebinti, kadangi draudimo sutartys dažniausiai yra sudaromos pateikus vartotoju tipines (angl. *boilerplate*) sutarties sąlygas, dėl kurių draudėjas paprastai neturi galimybės derėtis.

Analizuojant tarptautines kodifikacijas šio principo kontekste, pastebime, kad UNIDROIT principuose taip pat įtvirtinama contra proferentem taisyklė, skelbianti, kad jeigu vienos šalies pasiūlyta sąlyga yra neaiški, šios sąlygos aiškinimas pasiūliusios šalies nenaudai yra labiau tinkamas/pageidautinas (angl. *is preferred*).¹¹⁵ Atkreiptinas dėmesys, kad taisyklė formuluojama ne imperatyviai, tačiau diskrecija vadovautis ar ne šia taisykle, paliekama sutartį aiškinančiam subjektui. Būtent jis ir turi teisę, atsižvelgęs į visas svarbias aplinkybes, nuspręsti ar taikyti šią taisyklę konkrečiu atveju ar ne.

Kitoje, PECL kodifikacijoje (5:103 str.), nurodyta, kad jeigu yra abejonių dėl sutarties sąlygos, kuri nebuvo individualiai aptarta, šios sąlygos aiškinimas pasiūliusios šalies nenaudai yra labiau tinkamas/pageidautinas. Taigi, kaip ir UNIDROIT principuose, ši taisyklė neįpareigoja sutartį

---

¹¹¹ 1993 m. balandžio 5 d. Europos Tarybos direktyvą 1993/13/EBB dėl nesąžiningų sąlygų vartojimo sutartyse// <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31993L0013:LT:HTML>; prisijungimo laikas: 2013.02.17.

¹¹² Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje *D.K. v UAB „Omnitel“*, Nr. 3K-3-480/2009.

¹¹³ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. vasario 8 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „BPT Optima Retail“ v Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag*, Nr. 3K-3-48/2011.

¹¹⁴ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. balandžio 30 d. nutartis civilinėje byloje *J.B.B. v UAB „Neo Group“*, Nr. 3K-3-157/2010.

¹¹⁵ UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts//<http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; prisijungimo laikas: 2013.03.02; Principles of European contract law (PECL)//http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/PECL%20engelsk/engelsk_partI_og_II.htm; prisijungimo laikas: 2013.03.02; Draft Common Frame of Reference (DCFR) Outline Edition//http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcf_r_outline_edition_en.pdf; prisijungimo laikas: 2013-03-02.

aiškinti ją pasiūliusios šalies nenaudai, sutartį aiškinantis subjektas gali pasielgti ir priešingai – sąlygą, dėl kurios nebuvo individualiai deramasi, aiškinti ją pasiūliusios šalies naudai.¹¹⁶ Pažymėtina, kad tiek PECL, tiek UNIDROIT *contra proferentem* principo formuluotės iš esmės yra vienodos. Tuo tarpu DCFR principuose *contra proferentem* principas įtvirtinamas sudėtingesne konstrukcija. Pirma, principą reguliuoja 8:103 str. 1 d., nustatantis, kad jeigu yra abejonių dėl sutarties sąlygos, kuri nebuvo individualiai aptarta, šios sąlygos aiškinimas pasiūliusios šalies nenaudai yra pageidautinas.¹¹⁷ Antra, principą reglamentuoja 8:103 str. 2 d., nustatanti, kad jeigu kyla abejonių dėl sutarties sąlygos, ir ši sąlyga buvo įtraukta į sutartį dėl dominuojančios šalies įtakos, sąlygos aiškinimas ją pasiūliusios šalies nenaudai yra pageidautinas.¹¹⁸ Atkreiptinas dėmesys, kad pagal 8:103 str. 2 dalį, nepaisant to, jog sutarties sąlyga buvo individualiai aptarta, tačiau, jei jos įtraukimas į sutartį buvo nulemtas dominuojančios šalies įtakos, taikoma *contra proferentem* taisyklė dominuojančios šalies atžvilgiu. Minėta, jog ši taisyklė taikoma tik tokiu atveju, jei sutarties sąlygos yra neaiškios. Dėl to reikėtų sutikti su DCFR komentaro autoriais, kad daugumoje bylų, taikant bendrąsias sutarčių aiškinimo taisykles (DCFR 8:101 – 8:102 str.), sąlygos jau būna išaiškintos, dėl to *contra proferentem* taisyklė taikymas yra pakankamai apribotas.¹¹⁹

Atkreiptinas dėmesys, kad tiek PECL, tiek DCFR principuose įtvirtinamas sutarčių aiškinimo principas, papildantis *contra proferentem* principą. Šis principas skelbia, kad individualiai aptartos sutarties sąlygos turi pirmenybę (angl. *preference*) prieš standartines sutarties sąlygas.¹²⁰

Minėto principo įtvirtinimas grindžiamas tuo, kad tada, kai šalis turėjo galimybę individualiai aptarti tam tikrą sutarties sąlygą, yra protinga manyti, kad ta sąlyga išreiškė tikruosius šalių ketinimus.¹²¹ Pastebėtina, kad, priešingai nei PECL ir DCFR principuose, Lietuvos teisėje šis principas nėra įtvirtinamas skyriuje „sutarčių aiškinimas“. Minėtas principas įtvirtinamas LR CK skyriuje „sutarčių sudarymas“. Kyla abejonių ar šio principo įtvirtinimas skyriuje „sutarčių

---

¹¹⁶ Lando O., Beale H. Commission on European Contract Law. Principles of European Contract Law – Part I and II. The Hague: Kluwer Law International, 1999. P. 294.

¹¹⁷ Draft Common Frame of Reference (DCFR) Outline Edition// http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcf_r_outline_edition_en.pdf; prisijungimo laikas: 2013-03-02.

¹¹⁸ Ibidem.

¹¹⁹ Principles, definitions and model rules of European private law. Draft common frame of reference (DCFR)// http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf; prisijungimo laikas: 2013.03.02. P.591.

¹²⁰ Principles of European contract law (PECL)// http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/PECL%20engelsk/engelsk_partI_og_II.htm; prisijungimo laikas: 2013.03.02; Draft Common Frame of Reference (DCFR) Outline Edition// http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcf_r_outline_edition_en.pdf; prisijungimo laikas: 2013-03-02.

¹²¹ Lando O., Beale H. Commission on European Contract Law. Principles of European Contract Law – Part I and II. The Hague: Kluwer Law International, 1999. P. 295;

Principles, definitions and model rules of European private law. Draft common frame of reference (DCFR)// http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf; prisijungimo laikas: 2013.03.02. P.594.

sudarymas“ yra tinkamas juridinės technikos požiūriu. Kadangi LR CK 6.198 str. įtvirtina kaip turi būti elgiamasi aiškinant sutartį, kurioje yra tiek standartinių, tiek ir individualių sąlygų, manytina, kad minėta teisės normos tinkamesnė vieta būtų būtent skyriuje „sutarčių aiškinimas“. Siūlytina minėtą normą, kaip papildančią LR CK 6.193 str. 4 d. contra proferentem taisyklę, LR CK įtvirtinti LR CK 6.193 str. 4 d, papildant ją nauju sakiniu. Tokiu būdu LR CK būtų suprantamesnis sistemos požiūriu bei patogesnis naudotis.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, pastebėtina, kad tiek LR CK, tiek ir aptartose tarptautinėse kodifikacijose įtvirtinamas contra proferentem principas. Nors šis principas yra taikomas tik subsidiariai, tačiau, jis yra pakankamas svarbus sutarčių aiškinimo principų kontekste, nes jis padeda užtikrinti pusiausvyrą tarp skirtingą derybinę galią turinčių subjektų, užkerta kelią stipresnės šalies piktnaudžiavimui sutarties sąlygomis. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad skirtingai nei tarptautinėse kodifikacijose, LR CK contra proferentem principas įtvirtinamas kaip imperatyvus principas, dėl kurio taikymo teismas neturi diskrecijos.

3.8. Kalbų neatitikimų principas

LR CK 6.194 str. reglamentuoja situaciją, kai sutarties tekstas yra parengtas daugiau ne viena kalba ir skirtingomis kalbomis parengtų sutarčių tekstas neatitinka vienas kito. Tokiu atveju, remiantis LR CK 6.194 str., turi būti vadovaujama tos sutarties tekstu, kuri buvo parengta pirmiau.

Pažymėtina, kad aukščiau minėtas straipsnis taikomas tik tokiu atveju, kai šalis sutartyje nesusitarė dėl to kaip turėtų būti elgiamasi įvykus tokiai situacijai. Jeigu šalis susitarė, kad tam tikra kalba surašytas sutarties tekstas turės pirmenybę prieš kita kalba sudarytą tekstą, remiantis sutarties laisvės principu, LR CK 6.194 str. netaikomas.¹²²

Kadangi situacijos, kai sutarties tekstas yra sudaromas daugiau nei viena kalba ir šalis nėra aptarusios kuria kalba surašytam sutarties tekstui teikiama pirmenybė, nėra dažnos, teismų praktikos šiuo klausimu nėra. Tačiau manytina, kad šio principo taikymas neturėtų kelti problemų praktikoje.

Apžvelgiant, UNIDROIT principus, pastebėtina, kad kalbos neatitikimų atvejui apibūdinti naudojama iš esmės ta pati formuluotė, kaip ir LR CK. UNIDROIT principų 4.7 str. įtvirtinama, kad jeigu sutartis sudaryta dviem ar daugiau kalbų ir kiekvienas tekstas turi vienodą teisinę galią, tai, esant lingvistinių skirtingomis kalbomis surašytų tekstų skirtumų, pirmenybė turi būti teikiama

---

¹²² Mikelėnas, V. ir kt. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė, pirmas tomas, Vilnius: Justitia, 2003, P. 254.

teksto, kuris buvo surašytas pirmasis, reikšmei.¹²³ Kaip teigia UNIDROIT komentaro autoriai, ši taisyklė neįtvirtina imperatyvaus reikalavimo, kad visais atvejais sutartis turi būti aiškinama pagal pirmiau surašytą sutarties tekstą.¹²⁴ Atkreiptinas dėmesys, kad straipsnyje vartojamas terminas „preference“, kuris reiškia laikomas tinkamesniu/vertesniu, pirmesniu. Taigi, manytina, kad pirmiausia aiškinant daugiau nei viena kalba parengtų sutarčių tekstus, sutarties prasmei išaiškinti naudojami bendrieji sutarčių aiškinimo principai (sąžiningumas, subjektyvus, objektyvus, sisteminis, sutarties tikslų, reikšmingų aplinkybių) ir tik tokiu atveju, kai minėti bendrieji sutarčių aiškinimo principai nepadedą išsiaiškinti tikrosios sutarties teksto prasmės, taikomas kalbos neatitikimų principas. Kitaip tariant, taikant bendruosius sutarčių aiškinimo principus, galima išsiaiškinti kokia prasme buvo vartotojas konkretus žodis. Taikant bendruosius sutarčių aiškinimo principus gali paaiškėti, kad konkretus žodis (sakinytis, sąlyga) tinkamai apibūdinamas/vartojamas būtent vėliau surašytoje sutartyje. Taigi, tik tokiu atveju, kai LR CK 6.193 str. įtvirtinti principai nepadedą išsiaiškinti sąvokos (sąlygos) reikšmės, subsidiariai taikomas kalbų neatitikimo principas.

Kalbant apie atvejį, kai sutartyje yra įtvirtinama, kad sutarties tekstai, surašyti skirtingomis kalbomis turi vienodą teisinę galią, manytina, kad situacija turėtų būti sprendžiama aukščiau minėtu būdu. Taigi, sutarties sąvokos reikšmei nustatyti naudojami bendrieji sutarčių aiškinimo principai.

PECL bei DCFR principuose, analogiškai kaip ir UNIDROIT principuose įtvirtinama, kad jeigu sutartis sudaryta dviem ar daugiau kalbų ir kiekvienas tekstas turi vienodą teisinę galią, tai, esant lingvistinių skirtingomis kalbomis surašytų tekstų skirtumų, pirmenybė turi būti teikiama teksto, kuris buvo surašytas pirmasis, reikšmei.¹²⁵ Šios kodifikacijos taip pat pripažįsta, kad minėtas principas taikomas tik tokiu atveju, kai kitais būdais (ištaisant akivaizdžias klaidas, padarytas teksto vertimo metu, taikant bendruosius sutarčių aiškinimo principus) nepavyksta išsiaiškinti sąvokos prasmės. Taip pat atkreipiamas dėmesys, kad taikant kalbos neatitikimų principą, reikia atsižvelgti ir į tai, ar sutartis buvo parengta prisijungimo būdu.¹²⁶ Nustačius, jog sutartis buvo sudaryta būtent

---

¹²³ UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts// <http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf; prisijungimo laikas: 2013.03.09.

¹²⁴ UNIDROIT Principles Official Comments// <http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf; prisijungimo laikas: 2013.03.09.

¹²⁵ Principles of European contract law (PECL)// http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/PECL%20engelsk/engelsk_partI_og_II.htm; prisijungimo laikas: 2013.03.09; Draft Common Frame of Reference (DCFR) Outline Edition// http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcf_r_outline_edition_en.pdf; prisijungimo laikas: 2013-03-10.

¹²⁶ Lando O., Beale H. Commission on European Contract Law. Principles of European Contract Law – Part I and II. The Hague: Kluwer Law International, 1999. P. 298 298 ; Principles, definitions and model rules of European private law. Draft common frame of reference (DCFR)// http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf; prisijungimo laikas: 2013.03.10. P.599.

prisijungimo būdu, abejonių kelianti sąvoka turėtų būti aiškinama prieš ją pasiūliusią šalį (*contra proferentem*).

3.9. Sutarties spragų užpildymo principas

Būna situacijų, kai šalys sutartyje neaptaria visų situacijų, kaip turėtų būti elgiama tam tikroje situacijoje, t.y. susitaria ne dėl visų sąlygų. Paminėtina, kad remiantis LR CK 6.162 str. 2 d., tuo atveju kai šalys susitaria dėl visų esminių sutarties sąlygų, sutartis galioja, nors susitarimas dėl antraeilių sąlygų ir atidėtas. Be to, net ir vėliau nesusitarus dėl kitų (antraeilių) sąlygų. To paties straipsnio 2 dalies antras sakinytis nustato, kad kai šalys dėl antraeilių sutarties sąlygų nesusitaria, ginčas gali būti sprendžiamas teisme atsižvelgiant į sutarties pobūdį, dispozityviasias teisės normas, propročius, teisingumo, protingumo bei sąžiningumo kriterijus.

LR CK 6.195 str. įtvirtinamas paskutinis sutarčių aiškinimo principas, teigiantis, kad jei šalys neaptarė tam tikrų sutarties sąlygų, reikalingų sutarčiai vykdyti, tai šias sutarties spragas vienos iš šalių reikalavimu gali pašalinti teismas, nustatydamas atitinkamas sąlygas, atsižvelgdamas į dispozityviasias teisės normas, šalių ketinimus, sutarties tikslą ir esmę, sąžiningumo, protingumo ir teisingumo kriterijus.

Paminėtina, kad šis principas išsiskiria iš kitų aukščiau minėtų sutarčių aiškinimo principų. Skirtumas yra toks, kad minėti principai naudojami nustatyti kaip konkreti sutartyje vartojama sąvoka ar sąlyga turėtų būti interpretuojama, t.y. kaip ją reikėtų suprasti. Tuo tarpu sutarties spragų užpildymo principas taikomas tuo atveju, kai sutartyje iš viso nebuvo įtvirtinta kaip turėtų būti elgiama tam tikroje situacijoje. Taigi, šiuo atveju sutartis nieko (net ir dviprasmiškai ar neaiškiai) nesako ką reikia daryti konkrečiu atveju.

Paminėtina, kad ne visada sutarties spragas sąlygoja šalių neatidumas, nepakankamas dėmesys. Neretai pasitaiko atveju, kai šalys net nesistengia aptarti visų sutarties galiojimo metu kilsiančių situacijų, bet sąmoningai, taupydamos sutarties sudarymo kaštus, manydamos, kad ginčas dėl sutarties nekils arba suprasdamos, kad pasiūlius įtraukti tam tikrą sąlygą į sutartį, sutartis iš viso gali būti nesudaryta, palieka spragų sutartyje.¹²⁷

Manytina, kad visų pirma, sutartį aiškinantis subjektas, siekdamas išsiaiškinti ar buvo numatyta kaip reikėtų elgtis tam tikroje situacijoje, turi naudoti aukščiau minėtus sutarčių aiškinimo

---

¹²⁷ Farnsworth E.A. Farnsworth on contracts. New York: Aspen Publishers, 2004. P. 343-344.

principus. Ir tik tuo atveju, kai buvo nustatyta, kad sutarties šalys nebuvo numačiusios tokios situacijos, taikomas sutarties spragų užpildymo principas.

Tuo atveju, kai sutartis neregamentuoja tam tikros situacijos, šalys gali susitarti papildomu susitarimu ar papildyti sutartį nauja sąlyga, nurodančia kaip turėtų būti elgiamasi tam tikroje situacijoje. Tačiau jei dėl vienokių ar kitokių aplinkybių nesusitariama dėl sutarties papildymo, tenka kažkoku būdu užpildyti sutarties spragą. Būtent toks atvejis, kai sutarties šalys pačios neužpildo sutarties spragų, reglamentuojamas LR CK 6.195 str. Sutartį aiškinantis subjektas šiuo atveju papildo sutartį įtraukdamas į ją sąlygą, dėl kurios šalys būtų susitarusios (angl. *implied term*). LR CK 6.195 straipsnyje nurodoma kuo remiantis turėtų būti užpildytos minėtos spragos. O konkrečiai, įtvirtinama, kad teismas turi atsižvelgti į:

- 1) dispozityviasias teisės normas;
- 2) šalių ketinimus;
- 3) sutarties tikslą ir esmę;
- 4) sąžiningumo, protingumo ir teisingumo principus.

Pastebėtina, kad, pagal LR CK, sutarties spragos turi būti užpildomos atsižvelgiant į tas pačias aplinkybes, į kurias atsižvelgiama aiškinant neaiškia sutartį, tačiau įtvirtinama ir papildoma aplinkybė – dispozityviosios teisės normos. Taigi, teismas, be kita ko, turi atsižvelgti į teisės normas, kurias šalys gali savo sutarimu pakeisti (dispozityviasias). LR CK yra nemažai dispozityviųjų teisės normų, kurios reglamentuoja atskirus klausimus, susijusius su sutarties vykdymu. Pvz. LR CK 6.197 str. reglamentuoja sutarties dalyko kokybę, nustatydamas, kad nesant sutartyje aptartos sutarties dalyko kokybės, ji turi atitikti protingą ir ne žemesnę už vidutinę kokybę, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, kitas straipsnis reglamentuoja sutarties įvykdymo laiką, nustatydamas, kad šalys sutartį privalo įvykdyti tuo pačiu metu, jei ko kita nelemia sutarties prigimtis ar aplinkybės, dar kitame straipsnyje nustatyta, kad kai sutartyje nėra nustatyta kaina, laikoma, kad tai yra tokia kaina, kurią sutarties sudarymo metu toje verslo srityje buvo įprasta imti už tokį pat įvykdymą atitinkamomis aplinkybėmis, o jeigu ši kaina neegzistuoja, – atitinkančią protingumo kriterijus kainą. Apibendrinant, galima teigti, kad LR CK yra pakankamai daug dispozityvių teisės normų, kuriomis remiantis, teismas gali užpildyti sutarties spragą.

Lietuvos Aukščiausiasis teismas sutarties spragų užpildymo kontekste yra pasisakęs, kad, kai šalių neaptartos sąlygos įstatymo normos neregamentuoja, teismas pagal CK 6.156 straipsnio 6 dalį gali remtis dar ir papročiais, įstatymų ar teisės analogija. Taip pat pažymima, kad teismas gali nustatyti antraeiles sutarties sąlygas, jei šalys dėl jų nesusitarė, bet jos reikalingos sutarčiai vykdyti,

tačiau svarbu tai, kad sutarties spragų užpildymas nepažeistų teisės normų reikalavimų ir neiškreiptų šalių ketinimų, sudarytos sutarties esmės ir tikslų; teismas negali nustatyti tokių sutarties sąlygų, kurios prieštarautų faktiniam šalių susitarimui. Taip pat atkreipiamas dėmesys, kad prieš sprendžiant dėl sutarties spragos užpildymo, turi būti nustatyta, ar prašomos nustatyti sutarties sąlygos nebuvimas iš tikrųjų yra jos spraga, t. y. ar ta sąlyga reikalinga sutarčiai vykdyti.¹²⁸

Apibendrinant teismų praktiką, darytina išvada, kad norint užpildyti sutarties spragą, reikia nustatyti, kad :

- 1) sąlyga, kurią norima įtraukti, yra ne esminė, bet antraeilė;
- 2) šalys nėra susitarusios dėl tos antraeilės sąlygos;
- 3) antraeilė sąlyga yra būtina sutarties vykdymui.

Apžvelgiant UNIDROIT principų nuostatas, reglamentuojančias sutarties spragų užpildymą, atkreiptinas dėmesys į skirtingą nei LR CK sutarties spragos apibrėžimą. Minėtos kodifikacijos 4.8 str. 1 d. teigiama, kad sutarties spraga – tai situacija, kai šalys nėra susitarusios dėl sąlygų, kurios yra svarbios nustatant jų teises ir pareigas.¹²⁹ Tuo tarpu LR CK nustatyta, kad sutarties spraga – tai situacija, kai šalys nėra aptarusios sąlygų, reikalingų sutarčiai vykdyti. Tačiau šie sutarties spragos apibrėžimai, nors ir skirtingai lingvistiškai įtvirtinami, tačiau iš esmės yra panašaus turinio. Juk sutarties sąlygos, svarbios nustatant šalių teises ir pareigas, daugeliu atveju yra būtent tos sąlygos, kurios įtvirtina kaip šalys turi elgtis (kokias teises ir pareigas turi) vykdydamos sutartį. Taigi, nors sąvoka „sąlygos, nustatančios šalių teises ir pareigas“ lingvistiškai aiškinant yra platesnio turinio nei „sąlygos, reikalingos sutarčiai vykdyti“, manytina, kad sistemiškai aiškinant jos yra vienodo turinio.

UNIDROIT principų 4.8 str. 2 d. nustato faktorius, į kuriuos turi būti atsižvelgiama užpildant sutarties spragas:

- 1) šalių ketinimai;
- 2) sutarties esmė ir tikslas;
- 3) sąžiningumas bei sąžininga verslo praktika;
- 4) protingumas.¹³⁰

Pastebėtina, kad minėtame UNIDROIT principų straipsnyje, priešingai nei LR CK 6.195 str. nenurodoma, kad užpildant sutarties spragas, be kita ko, turi būti remiamasi ir

¹²⁸ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. balandžio 10 d. nutartis civilinėje byloje *P.G. v. Kauno miesto savivaldybė*, Nr.3K-3-139/2012.

¹²⁹ UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts// <http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; prisijungimo laikas: 2012.03.10.

¹³⁰ Ibidem.

dispozityviosiomis teisės normos. Tačiau tai nereiškia, kad dispozityviosios teisės normos neturi jokios reikšmės spragų užpildymo procese. Pažymėtina, kad UNIDROIT komentare teigiama, kad pirmiausia būtent ir turi būti siekiama užpildyti spragas atsižvelgiant į dispozityviasias normas. Ir tik nepavykus to padaryti (taip gali įvykti, jei, atsižvelgiant į sutarties šalių ketinimus, sutarties esmę, dispozityviosios teisės normos siūlo netinkamą situacijos sprendimo būdą), taikomi UNIDROIT principų 4.8 str. įtvirtinti faktoriai.¹³¹ Galima teigti, kad UNIDROIT principų komentatoriai laikosi nuomonės, kad jei šalys sutartimi nenustatė visų savo teisių ir pareigų, teisės ir pareigos nustatomos į sutartį įtraukiant numanomas sąlygas (angl. *implied terms*). Sutarties spragų užpildymas Lietuvoje taip pat vyksta tokia pat tvarka – pirmiausia teismas siekia nustatyti šalių nepatartas sąlygas vadovaudamasis dispozityviosiomis teisės normomis, ir tik tuo atveju, kai šalių neapartų sąlygų įstatymo normos nereglementuoja, teismas remiasi sutarties šalių ketinimais, sutarties tikslu bei esme, bendraisiais teisės principais, papročiais, įstatymų ar teisės analogija.¹³²

Taip pat pastebėtina, kad UNIDROIT principuose, palyginus su LR CK, įtvirtinamos dvi papildomos aplinkybės, į kurias turi būti atsižvelgiama užpildant sutarties spragas – protingumas bei sąžiningumas. Nors šios aplinkybės ir nėra įtvirtinamos LR CK 6.195 str., neturėtų kilti abejonų, kad į jas turi būti atsižvelgiama visais atvejais, be kita ko, ir užlipdant sutarties spragas. Tokia išvada darytina dėl to, kad protingumas ir sąžiningumas yra vieni iš bendrųjų civilinės teisės principų, kuriais privalo vadovautis teismas (ir aiškindamas sutartis). Be to, LR CK, kaip ir UNIDROIT principuose, nėra (ir negali būti) nustatytas *numerus clausus* svarbių aplinkybių sąrašas, nes skirtingose situacijose skirtingos aplinkybės gali turėti įtakos siekiant tinkamai užpildyti sutarties spragas.

Apžvelgiant PECL bei DCFR principus, pastebime, kad sutarties spragų klausimas reglamentuojamas ne skyriuje „sutarčių aiškinimas“, bet kitame skyriuje - „sutarčių turinys ir galia“. PECL principų 6:102 str. nustato, kad be šalių aptartų sąlygų, sutartį taip pat sudaro ir numanomos sąlygos, kylančios iš:

- 1) šalių ketinimų;
- 2) sutarties esmės bei tikslo;
- 3) sąžiningumo bei sąžiningos verslo praktikos.

---

¹³¹ UNIDROIT Principles Official Comments// <http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>; prisijungimo laikas: 2013.03.10.

¹³² Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. balandžio 10 d. nutartis civilinėje byloje *P.G. v Kauno miesto savivaldybė*, Nr.3K-3-139/2012.

Tačiau tai nereiškia, jog PECL principuose laikomasi nuomonės, kad sutartys neturi spragų ir kad numanomos sąlygos automatiškai užpildo sutarties neaptartas situacijas. Šį straipsnį reikėtų aiškinti kaip nustatantį faktorius, kuriais turi būti remiamasi užpildant sutarties spragas. Tokia išvada darytina atsižvelgus į PECL komentarą, kuriame nurodoma, kad šis straipsnis skirtas tam atvejui, kai sutartyje yra spragų, ir jis taikomas tik tuo atveju, kai įtraukiant į sutartį numanomas sąlygas, vis tiek nėra įmanoma „pripildyti“ visos sutartis.¹³³

Analizuojant faktorius, į kuriuos turi būti atsižvelgiama užpildant sutarties spragas, paminėtina, kad taikant pirmąjį faktorių (šalių ketinimai), teismas turėtų nustatyti, dėl ko šalys būtų susitarusios, jei būtų žinojusios, kad tokia situacija iškilis. Tai yra sprendžiama hipotetinė situacija, kaip šalys būtų pasielgę.

Sekantis faktorius – sutarties esmė bei tikslas – padeda išsiaiškinti kaip sutartyje turėtų būti susitarta dėl tam tikrų sąlygų, t.y. kokios sąlygos turėtų būti nustatytos, kad būtų pasiektas sutarties tikslas. PECL komentatoriai pažymi, kad teismui nustatyti, kokios sąlygos, atsižvelgiant į sutarties tikslą, turėtų būti nustatytos, padeda paprastai tokiose sutartyse numatomos sąlygos arba tarptautinės konvencijos, kuriuose reglamentuojamos tos rūšies sutartys.¹³⁴

Paskutinis faktorius – sąžiningumas ir sąžininga verslo praktika – reikalauja atsižvelgti į tai, ko šioje situacijoje reikalautų sąžiningumo ir sąžiningos verslo praktikos principai. Tokiu būdu užkertamas kelias vienai iš šalių įgyti neteisėtą pranašumą, pažeisti kitos šalies teisėtus lūkesčius, išplėsti savo teisių bei sumažinti įsipareigojimų apimtį, nesivadovauti visuotinai priimtina verslo praktika ir papročiais.

Atkreipiant dėmesį į DCFR principus, pastebime, kad šioje, kaip ir PECL kodifikacijoje, sutarties spragos reguliuojamos ne skyriuje „sutarčių aiškinimas“, bet „sutarčių turinys ir galia“. Pastebėtina, kad DCFR principuose naudojama kitokia nei PECL principuose, straipsnio konstrukcija. 9:101 str. sudaro keturios dalys. Pirmoje dalyje įtvirtinama, nuostata, kad sutarties sąvokos gali būti išvedamos iš:

- 1) tiesiogiai išreikštų susitarimų;
- 2) numanomų susitarimų;
- 3) iš įstatymo taisyklių;
- 4) praktikos, susiklosčiusios tarp šalių;
- 5) papročių.

---

¹³³ Lando O., Beale H. Commission on European Contract Law. Principles of European Contract Law – Part I and II. The Hague: Kluwer Law International, 1999. P. 302-303.

¹³⁴ Ibidem.

Manytina, kad šioje dalyje kalbama apie numanomas sutarties sąlygas, t.y. sąlygas, kurios nors ir nėra tiesiogiai įtvirtintos sutartyje, tačiau saisto sutarties šalis. Šią išvadą patvirtina ir DCFR komentaro autorių teiginys, kad tik tokiu atveju, kai atsižvelgiant į aukščiau minėtas aplinkybes, sutarties spraga vis tiek išlieka, taikoma antroji šio straipsnio dalis.¹³⁵ Minėtoje dalyje teigiama, kad, kai to reikia, ir šalys nenumatė, jog tam tikra situacija gali iškilti vykdant sutartį ar jos neaptarė, teismas gali įtraukti (angl. *imply*) į sutartį sąlygą, atsižvelgdamas į:

- 1) sutarties esmę bei tikslą;
- 2) sąlygas, kurioms esant buvo sudaryta sutartis;
- 3) sąžiningumo ir sąžiningos verslo praktikos reikalavimus.

Atkreiptinas dėmesys, kad naudojama formuluotė „jei to reikia“ (angl. *where it is necessary*). Minėta formuluotė leidžia daryti dvi susijusias išvadas: Pirma, teismui neleidžiama naudoti savo galių užpildant sutartį, jei sutarties sąlygą, kaip numanomą sąlygą, buvo galima „išskaityti: remiantis 9:101 str. 1 d. numatytais faktoriais. Antra, teismui nesuteikiama teisė naudoti savo galių tik tam, kad būtų palengvintas („pagerintas“) sutarties veikimas.¹³⁶

Taip pat pastebėtina, kad lyginant su PECL principais, įtraukiamas papildomas svarbus faktorius – sąlygos, kurioms esant buvo sudaryta sutartis. Manytina, kad turimos galvoje tos pačios aplinkybės, kurios yra reikšmingos aiškinant sutartį (DCFR 8:102 str.).

Pažymėtina, kad nors LR CK ir nėra įtvirtinta, kad užpildant sutartį turi būti atsižvelgiama į reikšmingas aplinkybes, kaip jau buvo minėta, LR CK 6.195 str. nesiekama įtvirtinti visų tinkamam spragų užpildymui svarbių faktorių. LR CK 6.195 str. pateikiamas tik pavyzdinis bei nebaigtinis svarbių faktorių sąrašas. Dėl to darytina išvada, kad ir pagal LR CK, užpildant sutarties spragas, esant reikalui, gali būti atsižvelgiama ir į sąlygas, kuriomis buvo sudaryta sutartis.

Kitas, akivaizdesnis skirtumas tarp PECL ir DCFR principų straipsnio, reglamentuojančio sutarties spragų užpildymą, yra tas, kad tarp faktorių, į kuriuos turi būti atsižvelgiama užpildant sutarties spragą, nėra įtrauktas faktorius „šalių ketinimai“. Šiuo atveju atkreiptinas dėmesys į 9:101 str. 3 d., kurioje įtvirtinama, kad įtraukiant į sutartį sąlygą pagal šio straipsnio antrą dalį, kur įmanoma, įtraukiama tokia sąlyga, dėl kurios tikėtina, kad šalys būtų susitarusios. Taigi, aplinkybė, jog, užpildant sutarties spragą, reikia atsižvelgti į šalių ketinimus įtvirtinama taip pat ir DCFR principuose. Tačiau, skirtingai nei UNIDROIT, PECL kodifikacijose bei LR CK, DCFR principuose

---

¹³⁵ Principles, definitions and model rules of European private law. Draft common frame of reference (DCFR)// http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf; prisijungimo laikas: 2013.03.10. P.606.

¹³⁶ Ibidem.

šalių ketinimams suteikiama didesnė reikšmė – šalių ketinimai nebėra tik vienas faktorių, į kuriuos reikia atsižvelgti, tai yra pagrindinis kriterijus, kurį turi atitikti kiti aukščiau minėti svarbūs faktoriai.

Paskutinė minėto straipsnio dalis nustato, kad šio straipsnio antra dalis netaikoma, jei šalys sąmoningai sutartyje paliko spragą prisiimdamos visas iš to kylančias pasekmes.¹³⁷ Šios nuostatos įtvirtinimas grindžiamas tuo, jog, remiantis šalių valios autonomijos principu, šalys gali pasirinkti ir taip sureguliuoti savo santykius. Teigiama, jog ši situacija skiriasi nuo kitos situacijos, kai šalys nesupranta, jog sutartis turi spragų arba mano, kad tam tikra situacija negali įvykti.¹³⁸

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, pastebėtina, kad Lietuvos teisė iš esmės atspindi tarptautinėse kodifikacijose įtvirtintą teisės spragų reglamentavimą. Pažymėtina, kad užpildant sutarties spragas naudojamos tos pačios priemonės kaip ir aiškinant neaiškia sutartį.

---

¹³⁷ Draft Common Frame of Reference (DCFR) Outline Edition//http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en.pdf; prisijungimo laikas: 2013-03-10.

¹³⁸ Principles, definitions and model rules of European private law. Draft common frame of reference (DCFR)//http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf; prisijungimo laikas: 2013.03.10. P.607.

Išvados

Magistro baigiamajame darbe iškelta hipotezė, kad Lietuvos teisėje įtvirtinti sutarčių aiškinimo principai yra teisės transplantai, iš esmės atkartojantys tarptautinėse kodifikacijose įtvirtintus principus, todėl Lietuvos teisėje įtvirtinti principai turėtų būti aiškinami atsižvelgiant tarptautinėse kodifikacijose įtvirtintus sutarčių aiškinimo principus, pasitvirtino.

Hipotezė patvirtinama šiomis išvadomis:

1. Išanalizavus tarptautinėse kodifikacijose įtvirtintus sutarčių aiškinimo principus, pastebėta, kad visose kodifikacijose iš esmės yra įtvirtinami tie patys sutarčių aiškinimo principai: subjektyvusis, objektyvusis, sąžiningumo, sisteminis, sutarties tikslo, reikšmingų aplinkybių, contra proferentem, kalbų neatitikimų bei spragų užpildymo. Nors yra skirtumų tarp konkrečių principų formuluočių, galima teigti, kad principų turinys visose kodifikacijose iš esmės yra toks pat. Atkreiptinas dėmesys, kad DCFR, kaip vėliausiai priimta kodifikacija detaliau aprašo atskirus sutarčių aiškinimo principus, juos papildo, aptaria daugiau situacijų, nurodant kaip tose situacijose, atsižvelgiant į vieną ar kitą principą turėtų būti elgiamasi. Taip pat pastebėta, kad nors minėtose kodifikacijose sąžiningumas nėra įtvirtinamas kaip vienas iš pagrindinių sutarties aiškinimo principų, tačiau aiškinant kodifikacijų nuostatas sutarčių aiškinimo srityje, prieita prie išvados, kad sąžiningumo principu privalo būti vadovaujama, be kita ko, ir aiškinant sutartis.
2. Palyginus Lietuvos teisėje įtvirtintus sutarčių aiškinimo principus, pastebėta, kad visi sutarčių aiškinimo principai savo turiniu atininka tarptautinėse kodifikacijose įtvirtintus sutarčių aiškinimo principus. Tiek Lietuvos teisėje, tiek tarptautinėse kodifikacijose pripažįstama, kad prioritetiškai turi būti siekiama išsiaiškinti tikruosius šalių ketinimus, ir tik nepavykus nustatyti tikrųjų šalių ketinimui taikyti protingumo testą. Taip pat pastebėtina, kad Lietuvos teisėje, kaip ir tarptautinėse kodifikacijose skiriami bendrieji sutarčių aiškinimo principai (sąžiningumo, subjektyvusis, objektyvusis, sisteminis, sutarties tikslo, reikšmingų aplinkybių) bei specialieji (contra proferentem, kalbų neatitikimų, spragų užpildymo), kurie yra taikomi tik tokiu atveju, kai sutarties nepavyksta išsiaiškinti taikant bendruosius sutarčių aiškinimo principus. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad ne visi sutarčių aiškinimo principai yra formuluojami lingvistiškai taip pat kaip ir UNIDROIT, PECL ar DCFR principai. Vieni principai yra suformuluojami plačiau, kiti siauriau nei tarptautinėse kodifikacijose. Pastebėtina, kad Lietuvos teisėje sutarčių aiškinimo principai formuluojami imperatyviai, kai

tuo tarpu tarptautinėse kodifikacijose kaip taikyti konkretų principą paliekama spręsti sutartis aiškinančių subjektų diskrecijai, t.y. formuluojant principus vartojamos frazės „turėtų būti“, „pageidautina“, „pirmenybė teikiama“ ir pan. Tačiau iš esmės tiek tarptautinėse kodifikacijose, tiek Lietuvos teisėje yra įtvirtinami analogiški sutarčių aiškinimo principai. Jeigu Lietuvos teisėje ir nėra įtvirtinta kaip tam tikras principas turėtų būti taikomas specifinėje situacijoje, išvada, kad principas turi būti taikomas taip pat kaip ir tarptautinėse kodifikacijose gauname taikant bendruosius civilinės teisės principus. Kitaip tariant, nors Lietuvos teisėje principai nėra įtvirtinami tokia pačia lingvistine formuluote kaip tarptautinėse kodifikacijose, nėra labiau detalizuoti, tačiau juos taikant siekiama to paties rezultato, kaip ir tarptautinėse kodifikacijose.

3. Išanalizavus bei palyginus tiek Lietuvos Respublikos Civiliniame kodekse tiek tarptautinėse kodifikacijose įtvirtintus sutarčių aiškinimo principus, išsiaiškinus jų turinį bei nustačius kokiose situacijose konkretūs principai turėtų būti taikomi, kurie principai gali būti laikomi bendraisiais, o kurie specialiaisiais, kuriems principams taikomas prioritetas, prieita prie išvados, kad Lietuvos Respublikos Civiliniame kodekse įtvirtinti sutarčių aiškinimo principai buvo parengti remiantis būtent tarptautinėse kodifikacijose (UNIDROIT ir PECL) įtvirtintais sutarčių aiškinimo principais. Dėl to, manytina, kad Lietuvos Respublikos teismai, vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso 1.9 str. 1, 3 d. įtvirtintais sisteminiu, įstatymų leidėjų ketinimų, teleologiniu bei kitais teisės aiškinimo (lyginamuoju, istoriniu) metodais, ne tik kad gali, bet privalo aiškinti Lietuvos Respublikos Civiliniame kodekse įtvirtintus principus, remiantis tarptautinėse kodifikacijose įtvirtintais sutarčių aiškinimo principais. Neturėtų kelti abejonių, kad aiškinant teisės normas vien tik lingvistiniu ir (ar) teismo precedento metodais, nebūtų atskleista visa normos esmė, ji būtų aiškinama per siauriai arba per plačiai. Nesivadovaujant kitais aukščiau minėtais teisės aiškinimo metodais konkreti teisės būtų taikoma netinkamai, dėl ko nebūtų pasiekti jos tikslai bei būtų pažeidžiami sutarties šalių teisėti lūkesčiai.

Literatūros sąrašas

Teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija //Valstybės žinios, 1992, Nr. 33-1014.
2. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas //Valstybės žinios, 2000, Nr. 74 – 2262.
3. 1993 m. balandžio 5 d. Europos Tarybos direktyvą 1993/13/EBB dėl nesąžiningų sąlygų vartojimo sutartyse (OJ L 1993 95/29)//.
4. Uniform Commercial Code//
<http://www.law.cornell.edu/ucc/search/display.html?terms=course&url=/ucc/1/article1.htm#s1-303>.
5. Draft Common Frame of Reference (DCFR) Outline Edition//
http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcf_r_outline_edition_en.pdf.
6. Principles of European contract law (PECL)//
http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/PECL%20engelsk/engelsk_part_I_og_II.htm.
7. UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts//
<http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>.

Specialioji literatūra:

8. Ben-Shahar O. Bargaining Power theory Power of default rules//Columbia law review. 2009, Nr. 109:396.
9. Burton J. Elements of contract interpretation. New York: Oxford university press, 2009.
10. Drazdauskas. S. Bendrosios sutarčių teisės vienodinimo įtaka Lietuvos sutarčių teisei: daktaro dis.soc. mokslai: teisė (01 S)/ VU.- V., 2008.
11. Farnsworth E.A. Farnsworth on contracts. New York: Aspen Publishers, 2004.
12. Garner. B.A. Black`s law dictionary Ninth edition. St Paul: West, 2009.
13. Hardy R. The feasibility study`s rules on contract interpretation//European review of private law. 2011, Nr.19.
14. Hesselink M. W. Towards European civil code.The concept of good faith. Nijmegen: Kluwer Law Interantional, 2010.
15. Horton D. Flipping the script: Contra Proferentem and Standart Form contracts//University of Colorado Law Review. 2009, Nr. 80.
16. Kotz H. European contract law.Vol. 1. Formation, validity, and content of contracts; contract and third parties. Oxford: Clarendon Press, 1997.
17. Lando O., Beale H. Commission on European Contract Law. Principles of European Contract Law – Part I and II. The Hague: Kluwer Law International, 1999.

18. Lazauskaitė R. Atsakomybę ribojančių ar pašalinančių susitarimų aiškinimo ir galiojimo probleminiai aspektai//Socialinių mokslų studijos. 2011, Nr. 3(2).
19. Mantysaari P. The Law of Corporate Finance: General Principles and EU Law. Volume II: Contracts in General. Berlin; Heidelberg: Springer, 2010.
20. Mikelėnas V. The main features of the new Lithuanian contract law system based on the civil code of 2000// Juridica international. 2005, Nr. 10.
21. Mikelėnas, V. ir kt. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė, pirmas tomas, Vilnius: Justitia, 2003.
22. O'Connor J.F. Good faith in English law. Brookfield USA: Dartmouth publishing company, 1990.
23. Patterson E.W. The interpretation and construction of contracts//Columbia Law Review, 1964, Vol. 64, Nr. 5.
24. Posner R. Law and Economics of contract interpretation//John M. Olin Law and Economics Working paper. 2004, Nr.229
25. Sepe. S.M. Good faith and contract interpretation: A law and economics perspective// Arizona Legal Studies. 2010, Nr. 10-28.
26. Summers R.S. The General duty to perform in Good Faith: It's recognition and conceptualization. California Law Review. 1980, Nr. 67.
27. Smith. S.A. Contract theory. Oxford: Oxford University press, 2004.
28. Tettley W. Good faith in contract, particularly in the contracts of arbitration and chartering// JLMC.2004, Nr. 35.
29. Vaišvila. A. Teisės teorija. Vilnius: Justitia, 2000.
30. Walker. J. Boilerplate terms, rules of interpretation and developments in drafting contracts// Corporate counsel update. Nr. 29, 2003.

Elektroniniai šaltiniai:

31. Canaris C.W., Grigoleit H.G., Interpretation of contracts// <http://ssrn.com/abstract=1537169>.
32. Paar C.R. and Kniffen E.V. The underwriter's role against contra proferentem// <http://www.zelle.com/assets/attachments/The%20Underwriter%E2%80%99s%20Role%20Against%20Contra%20Proferentem.pdf>.
33. Principles, definitions and model rules of European private law. Draft common frame of reference// http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf.
34. Tarpatutinių žodžių žodynas//<http://www.tzz.lt/p/principas>.

35. Tobor Z., Pietrzykowski T. Does theory of contractual interpretation rest on a mistake?// <http://ssrn.com/abstract=1952190>.

36. UNIDROIT Principles Official Comments// <http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377&dsmid=10929>.

Teismų praktika:

37. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1996 m. balandžio 18 d. nutarimas „Dėl komercinių bankų įstatymo“// Valstybės žinios, 1996-04-24, Nr. 36-915.

38. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Vigysta“ v V.L.*, Nr. 3K-3-502/2009.

39. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. birželio 29 d. nutartis civilinėje byloje *V.R. v UAB „Remada“*, Nr. 3K-3-277/2009.

40. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje *UAB “NT Service” v SIA „Radio Telecommunication Network“*, Nr. 3K-3-231/2008.

41. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. liepos 18 d. nutartis civilinėje byloje *AB „Panevėžio statybos trestas“ v Panevėžio miesto savivaldybės administracija*, Nr. 3K-3-320/2011.

42. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Vigrima” v. UAB „Blendžiava”*, Nr. 3K-3-179/2004.

43. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2001 m. rugsėjo 24 d. nutartis civilinėje byloje *K. Gorbunovas v. L. P.*, Nr. 3K-3-837/2001.

44. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. spalio 23 d. nutartis civilinėje byloje *AS If P&C Insurance v. UAB „G4S Lietuva“*, Nr. 3K-3-458/2009.

45. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje *D.K. v UAB „Omnitel“*, Nr. 3K-3-480/2009.

46. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. vasario 10 d. nutartis civilinėje byloje *Valstybinės įmonės Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija v UAB „Garant“*, Nr. 3K-3-42/2009.

47. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Fushin“ v I.K., K.K., K.K.*, Nr. 3K-3-451/2010.

48. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Kauno stiklas“ v UAB „Lenbra“*, Nr. 3K-3-526/2011.
49. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. rugsėjo 27 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „ŽVC“ v AB „Pineka“* Nr. 3K-7-262/2010.
50. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje *J.Z. v J.V.Č.*, Nr. 3K-3-324/2007.
51. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. rugsėjo 19 d. nutartis civilinėje byloje *BUAB „Bivainis“ v A. Bartkevičiaus firma „ARUM“*, Nr. 3K-3-406/2005.
52. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Medikona“ v UAB „Lucerna vaistinės“* Nr.3K-3-15/2008.
53. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Rovė“ v UAB „Serneta“, UAB „Acumen“*, Nr. 3K-3-521/2006.
54. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje *J.B.Ž. v V.A.*, Nr. 3K-3-279/2007.
55. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Pristis“ v UAB „Optometrijos centras“*, Nr. 3K-3-290/2007.
56. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. gegužės 12 d. nutartis civilinėje byloje *D.Ž. v UAB „Titlis“*, Nr. 3K-3-237/2008.
57. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. kovo 24 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Mineraliniai vandenys“ v UAB „Ream“*, Nr. 3K-3-148/2009.
58. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. gruodžio 4 d. nutartis civilinėje byloje *Lietuvos futbolo federacija v UAB „Atolas“*, Nr. 3K-3-561/2009.
59. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. vasario 10 d. nutartis civilinėje byloje *VĮ valstybės turto fondas v ūkinė-komercinė zoofirma „Akvariumas“*, Nr. 3K-3-22/2009.
60. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. liepos 27 d. nutartis civilinėje byloje *R.A. v UAB „Vilsima“, UAB „Čilija“*, 3K-3-261/2009.
61. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. gegužės 19 d. nutartis civilinėje byloje *„Swedbank“ AB v P.B., D.B.* Nr. 3K-7-229/2009.
62. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. gegužės 24 d. nutartis civilinėje byloje *Salmers Latvija“ SIA v AB „Kraft foods Lietuva“*, Nr. 3K-3-208/2012.

63. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Sofratus“ v UAB „Energijos taupymo centras“*, Nr. 3K-3-15/2009.
64. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. rugpjūčio 25 d. nutartis civilinėje byloje *A. R. v J. R., G. A., G. K. (G. K.), A. B.*, Nr. 3K-3-304/2008.
65. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2013 m. sausio 9 d. nutartis civilinėje byloje *BUAB „Remivilas“ v AB „SEB lizingas“*, Nr. 3K-3-154/2013.
66. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2000 m. balandžio 3 d. nutartis civilinėje byloje *AB Turto bankas v. UAB „Vaidluvė“*, bylos Nr. 3K-3-406/2000.
67. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. sausio 18 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Amplitudė“ v. UAB „Radijo elektroninės sistemos“*, bylos Nr. 3K-3-47/2006.
68. Lietuvos Aukščiausiojo teismo civilinių bylų skyriaus 2012 m. vasario 20 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Kauno audinių projektas“ v UAB „Pergamas“*, Nr. 3K-3-62/2012
69. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. lapkričio 27 d. nutartis civilinėje byloje *VšĮ Įstros aerodromas v UAB „BTA draudimas“* 3K-3-600/2006.
70. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. vasario 8 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „BPT Optima Retail“ v Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag*, Nr. 3K-3-48/2011.
71. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. balandžio 30 d. nutartis civilinėje byloje *J.B.B. v UAB „Neo Group“*, Nr. 3K-3-157/2010.
72. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. balandžio 10 d. nutartis civilinėje byloje *P.G. v Kauno miesto savivaldybė*, Nr.3K-3-139/2012.

Santrauka

Magistro baigiamajame darbe „Sutarčių aiškinimo principai pagal tarptautinių kodifikacijų (UNIDROIT, PECL ir DCFR) nuostatas bei Lietuvos įstatymus ir teismų praktiką“ analizuojami Lietuvos Respublikos Civiliniame kodekse įtvirtinti sutarčių aiškinimo principai tarptautinių kodifikacijų kontekste.

Pirmoji darbo dalis skiriama išsiaiškinti sutarties aiškinimo sampratą. Analizuojama ką reikėtų vadinti sutarties aiškinimu, kada atsiranda būtinybė aiškinti sutartį, kokios priežastys lemia, kad sudaryta sutartis gali būti pripažinta neaiškia, kokią reikšmę sutarties aiškinimui turi sutarties aiškinimo metodai.

Antroje darbo dalyje stengiamasi apibūdinti kas yra sutarties aiškinimo principai bei kokią jų reikšmę. Analizuojama kokią reikšmę sutarties aiškinimo principai turi sutarčių teisei, sutarčių aiškinantiems subjektams bei sutartinių santykių dalyviams.

Trečioje, stambiausioje darbo dalyje išsamiai analizuojami Lietuvos Respublikos Civiliniame kodekse įtvirtinti sutarčių aiškinimo principai. O konkrečiai darbe aptariami sąžiningumo, subjektyvusis, objektyvusis, sisteminis, sutarties tikslo, reikšmingų aplinkybių, *contra proferentem*, kalbos neatitikimų bei sutarties spragų užpildymo principai. Siekiama parodyti minėtų principų ryšį su UNIDROIT, PECL bei DCFR kodifikacijose įtvirtintais sutarčių aiškinimo principais, principai lyginami, ieškoma panašumų bei skirtumų. Pasitelkiant Lietuvos Aukščiausiojo teismo praktiką, analizuojama kaip konkretūs sutarčių aiškinimo principai yra taikomi praktikoje, kaip teismų praktika atskleidžia principų turinį.

Remiantis magistro baigiamajame darbe atlikta analize daromos išvados apie Lietuvos teisės ir tarptautinių kodifikacijų sutarčių aiškinimo srityje santykį, apibendrinami gauti rezultatai bei pastebėjimai.

Summary

The Master's Thesis "Principles of contract interpretation according to provisions of international codifications (UNIDROIT, PECL and DCFR) and Lithuanian law and judicial practice" analyses principles of contract interpretation in the context of international codifications enshrined in the Civil Code of the Republic of Lithuania.

The first part deals with the concept of contract interpretation. It describes contract interpretation as a phenomenon, the need for its interpretation, causes due to which it may be considered ambiguous or vague, and how methods for the contract interpretation affect the contract interpretation.

The second part describes the principles of contract interpretation and their significance. It analyses how the principles of contract interpretation affect the contract law, contract interpreting entities and contractual parties.

The third and the largest part exhaustively analyses the principles of contract interpretation enshrined in the Civil Code of the Republic of Lithuania. Generally, the work describes the following principles: good faith, subjective, objective, systematic, contract purpose, relevant circumstances, *contra proferentem*, language discrepancies and contract omissions. It reveals relationships of the abovementioned principles and the principles of contract interpretation enshrined in UNIDROIT, PECL and DCFR codifications, these principles are compared when revealing their similarities and differences. Application of particular principles of contract interpretation and the ways for revealing the contents of judicial practice are analysed with regard to the judicial practice of the Supreme Court of Lithuania.

Conclusions, generalization and observations regarding the relationship of contract interpretation in the context of Lithuanian law and international codifications are based on the analysis performed in the Master's Thesis.

Žygimantas Leškys

Elektroninis paštas: z.leskys@gmail.com